

Van gesloten deur naar open buurt

De buurt als sleutel tot samenwerking met een
loopplankhuis

Deleu Louca
Demeyer Rune
De Weerd Laure
Loomans Hannah
Ovaere Moran
Vincke Jasper

***Bachelorproef voorgedragen tot het bekomen van de graad
van Bachelor in de Orthopedagogie.***

Promotor:

Wancour Tineke

Projectindiener:

Vzw De Huizen

Academiejaar 2024 - 2025
Eerste examenkans – Tweede examenperiode

*Deze bachelorproef is gemaakt door **bovenvermelde** studenten aan de Hogeschool Gent, ter voltooiing van de bacheloropleiding Orthopedagogie. De standpunten die in deze bachelorproef zijn verwoord, zijn louter het persoonlijke standpunt van de auteurs en reflecteren niet noodzakelijkerwijs de mening, het officiële standpunt of het beleid van de Hogeschool Gent.*

Dankwoord

Voor u ligt onze gezamenlijke bachelorproef, het resultaat van een intens en leerzaam traject. Met dit werkstuk sluiten wij niet alleen een belangrijk hoofdstuk van onze opleiding af, maar ook een periode waarin we als groep enorm zijn gegroeid: inhoudelijk, professioneel en persoonlijk.

Een welgemeende dank gaat allereerst uit naar onze projectaanvrager, vzw De Huizen, en in het bijzonder Marlies Gailliaert en Bauke De Bie. Hun vertrouwen, openheid en inspiratie hebben ons geholpen om dit project vorm te geven. Dankzij hen konden we waardevolle ervaringen opdoen en ons verder ontwikkelen binnen dit maatschappelijk relevante thema.

Daarnaast willen we onze promotor, Tineke Wancour, met veel waardering bedanken. Haar deskundige begeleiding, kritische blik en motiverende woorden hebben ons doorheen dit proces enorm ondersteund en uitgedaagd. Dankzij haar advies en aanmoediging konden we ons steeds verder ontwikkelen en een sterk resultaat neerzetten.

We zijn ook bijzonder dankbaar voor de kansen die we hebben gekregen. We mochten de detentiehuizen in België bezoeken en kregen de gelegenheid om met talrijke experts en invloedrijke figuren binnen het werkveld in gesprek te gaan.

Aan iedereen die, op welke manier dan ook, heeft bijgedragen aan dit project: een oprechte dankjewel. Jullie steun, kennis en betrokkenheid hebben ons niet alleen geholpen dit project tot een waardevol geheel te maken, maar ook onze blik op het werkveld verruimd. Dit traject was voor ons allen een leerrijke en inspirerende ervaring, en daar zijn wij jullie ontzettend dankbaar voor.

Hopelijk, door het lezen van deze bachelorproef, wordt ook uw visie op alternatieve detentievormen verruimd.

Bedankt!

Inhoudstafel

Dankwoord.....	3
Inhoudstafel.....	4
1. Algemene inleiding.....	6
2. Literatuurstudie.....	7
2.1 Jongvolwassenen.....	7
2.2 Detentieschade.....	8
2.3 Detentiehuisen, transitiehuisen en een loopplankhuis.....	10
2.4 'NIMBY' en de buurt.....	11
2.5 Re-integratie en herstel.....	13
2.6 Wetten en decreten.....	14
3. Schematische weergave ontwerpproces.....	16
4. Aanpak ontwerpproces per Double Diamond-fase.....	18
4.1 DOUBLE DIAMOND MODEL – Discoverfase.....	18
4.1.1 Literatuurstudie.....	18
4.1.2 Dataverzameling.....	18
4.1.3 Dataverwerking.....	19
4.2 DOUBLE DIAMOND MODEL – Definefase.....	20
4.2.1 Data - analyse.....	20
4.2.2 Datasynthese.....	21
4.2.3 Van ruwe data naar inzichten.....	21
4.3 DOUBLE DIAMOND MODEL – Developfase.....	22
4.3.1 Brainwriting en ideeontwikkeling.....	22
4.3.2 Onderzoeksmethoden.....	23
4.3.3 Prototypes: testen en bijsturen.....	23
4.4 DOUBLE DIAMOND MODEL – Deliverfase.....	24
4.4.1 Implementatie.....	25
4.4.2 Evaluatie.....	25
4.4.3 Eindproduct.....	26
5. Discussie/conclusies/reflecties.....	26
5.1 Discussie.....	26
5.2 Reflectie.....	28
5.2.1 Oog voor de bredere context.....	28
5.2.2 Valideren en onderbouwen.....	29
5.2.3 Ethisch verantwoord ontwerp.....	29
5.2.4 Verantwoord gebruik van AI.....	30

5.3 Conclusie.....	30
6. Literatuurlijst.....	31
7. Begrippenlijst.....	37
8. Bijlagen.....	38
Bijlage 1. Detentiehuizen en transitiehuizen geopend in België.....	38
Bijlage 2. Gebruikte groeperingen bij het coderen van de interviews.....	38
Bijlage 3. Lijst gecontacteerde personen, voorzieningen of organisaties.....	38
Bijlage 4. Interviewvragen aan experts en mensen uit het werkveld.....	40
Bijlage 5. Interviewvragen buurtonderzoek.....	42
Bijlage 6. Resultaten online vragenlijst (Google Forms)	44
Bijlage 7. Conceptplan.....	46

1. Algemene inleiding

Traditionele detentievormen^x blijken ineffectief in het bevorderen van re-integratie^{viii} en het voorkomen van recidive^{vii}. Het is een middeleeuws concept dat te weinig is mee geëvolueerd met de samenleving. Vzw De Huizen, een dynamische netwerkorganisatie, pleit voor een nieuw penitentiair paradigma^{vi}. Kleinschalige, gedifferentieerde en in de buurt verankerde detentiehuisen.

Wanneer we kijken naar jongvolwassenen (18 tot 25 jaar) in detentie, wordt de urgentie tot verandering nog groter. Jongvolwassenen staan op een cruciaal kruispunt in hun leven. Ze staan op de loopplank tussen hun kindertijd en het volwassen leven. Het is haast ondenkbaar dat er, voor deze uiterst kwetsbare doelgroep, nog geen aangepaste detentievorm is. De dag dat jongeren in detentie 18 jaar worden, stopt de begeleiding en worden ze aan hun lot overgelaten. Met een recidivegraad van 70% is de kans zeer groot dat deze jongvolwassenen opnieuw in aanraking komen met justitie na hun vrijlating. (Mine & Robert, 2015)

In 2024 werd, in kader van een bachelorproef, onderzoek gedaan naar de kwaliteit van leven (QOL)^{iv} bij jongvolwassenen in detentie. Hier kwam als aanbeveling richting beleid een 'loopplankhuis' (Bouvroy et al., 2024). Een loopplankhuis is, net zoals een detentiehuis, kleinschalig, gedifferentieerd en in de buurt verankerd. Het verschil tussen een detentiehuis en een loopplankhuis ligt hem echter in de doelgroep. Loopplankhuizen zijn specifiek gericht op jongvolwassenen. Op basis hiervan stelde vzw De Huizen de vraag om dit verder te verkennen, specifiek binnen de buurt van het Patershol in Gent. Gent kan hierdoor als pionier in Europa, zichzelf met een loopplankhuis op de kaart zetten.

De onderzoeksvraag waarmee we aan de slag zijn gegaan is: *“Hoe kunnen we een (duurzaam) draagvlak creëren, in de buurt, voor een loopplankhuis dat jongvolwassenen in detentie ondersteunt bij hun re-integratie?”*

We zien dat de buurt verschillende invloeden heeft bij dergelijke projecten. De buurt kan zorgen voor een belemmering bij de opstart, dit zorgt bijvoorbeeld in sommige gevallen zelfs voor een uitstel of annulering van het project. We onderzoeken hoe we de buurt, vanaf het begin, optimaal kunnen betrekken zodat dit voor beide partijen gunstig is. Ook wordt onderzocht hoe de buurt betrokken kan worden bij de re-integratie van jonge gedetineerden. Dit werd uitgeschreven in een conceptplan. Dit kan gebruikt worden als tool bij het opstarten van een loopplankhuis in Gent en voor gelijkaardige toekomstige projecten.

Na deze algemene inleiding volgt de literatuurstudie, waarin belangrijke concepten en wetenschappelijke inzichten worden besproken. Dit zijn thema's zoals jongvolwassenen in detentie, detentieschade, detentiehuisen, transitiehuisen en loopplankhuisen. Daarnaast wordt het 'not in my backyard' -effect en het belang van buurtbetrokkenheid behandeld, alsook re-integratie en relevante wetten en decreten.

Vervolgens wordt het ontwerpproces schematisch weergegeven samen met een gedetailleerde bespreking van de aanpak per fase van het Double Diamond-model. Hierna volgt de discussie, waarin de bevindingen kritisch worden besproken, en de conclusie, waarin de centrale onderzoeksvraag wordt beantwoord. Tot slot bevat het rapport een reflectie op het proces en de resultaten, de literatuurlijst en bijlagen.

2. Literatuurstudie

Deze literatuurstudie vertrekt vanuit onze interesse voor jongvolwassenen in detentie, als jongvolwassenen zijn we dan ook dicht verbonden met onze leeftijdsgenoten. Daarom vinden we het belangrijk ons hiervoor in te zetten en mee een verschil trachten te maken. Tijdens onze verkenning kwamen we al snel alternatieve vormen van detentie tegen, zoals detentiehuisen en transitiehuisen, die naar een positieve evolutie streven. Tegelijk ontdekten we dat er ook veel weerstand bestaat voor deze nieuwe vormen van detentie, zoals het 'not in my backyard' principe. Onze opleiding is mensgericht, wat maakt dat het menselijke aspect voor ons het meest intrigerend is. Om dit alles af te bakenen zijn we ook gaan kijken naar wettelijke kaders en hoe nazorg en re-integratie worden ingevuld in de forensische zorg.

2.1 Jongvolwassenen

Volgens eerder onderzoek hebben jongvolwassenen behoefte aan een aangepaste vorm van detentie. Een vorm die tot nu toe nauwelijks is ontwikkeld. De bachelorproef van vorig jaar, getiteld "Van cel naar herstel: het ongehoorde verhaal van jongvolwassenen in detentie", heeft deze nood op een indringende manier onder de aandacht gebracht (Bouvroy et al., 2024). Samen met vzw De Huizen werd er op zoek gegaan naar een mogelijke oplossing voor de behoeften van kwetsbare jongvolwassenen in detentie, en ontdekten we dat in het concept van het 'loopplankhuis'. Dit concept is de basis voor deze bachelorproef, waarin we deze onderwerpen verder zullen onderzoeken en verduidelijken.

Jongvolwassenheid wordt doorgaans gedefinieerd als de leeftijdsfase tussen 18 en 25 jaar (ANW, 2017). Het vormt een cruciale en tegelijk kwetsbare periode in de persoonlijke ontwikkeling. Hoewel jongeren in onze samenleving vanaf hun achttiende juridisch als volwassenen worden beschouwd – wat belangrijke maatschappelijke en juridische gevolgen heeft – bevinden ze zich nog in volle ontwikkeling op psychologisch en neurologisch vlak. Zo is het brein nog niet volledig gerijpt, met name in het frontale gebied. De prefrontale cortex, die instaat voor impulscontrole en langetermijnplanning, is pas rond het 25e levensjaar volledig ontwikkeld (Braams et al., 2015). In de praktijk betekent dit dat jongvolwassenen sneller geneigd kunnen zijn om impulsieve keuzes te maken, moeite kunnen hebben met het overzien van consequenties op lange termijn, en gevoeliger zijn voor invloeden van buitenaf, zoals groepsdruk. Deze kwetsbaarheden kunnen hen extra vatbaar maken voor risicogedrag, conflicten met gezag, en in sommige gevallen ook voor justitieel ingrijpen (Steinberg, 2014).

Tegelijk zijn jongvolwassenen in het algemeen gevoeliger voor beloningen en vatbaarder voor groepsdruk, wat hen kwetsbaar maakt voor risicogedrag zoals middelengebruik (Galvan, 2013; Albert, Chein & Steinberg, 2013). Sociologisch gezien bevinden zij zich in een transitiefase: de stap naar zelfstandig wonen, werken en het opbouwen van duurzame relaties (Maes, 2004). Wanneer het gaat om jongvolwassenen in detentie, komen deze kwetsbaarheden vaak scherper naar voren. De combinatie van maatschappelijke verwachtingen en persoonlijke ontwikkelingsrisico's roept dan ook vragen op over passende ondersteuning én verantwoording binnen justitiële contexten (Ludwigs & Hillege, 2020).

Recente inzichten uit neurowetenschappelijke studies over hersenrijping benadrukken de opvatting dat jongvolwassenen een aparte groep zijn met andere behoeften in vergelijking met kinderen en volwassenen (Veerman & Greeve, 2016; Prior et al., 2011). Deze behoeften omvatten onder andere autonomie, ruimte voor identiteitsontwikkeling, begeleiding bij het nemen van verantwoordelijkheid, en ondersteuning bij het reguleren van emoties en impulsen (Dahl et al., 2018).

2.2 Detentieschade

Detentieschade betreft de schade die gedetineerden en/of derden oplopen als gevolg van de detentie. Hierbij kan gedacht worden aan sociale, emotionele of praktische schade (Hoekstra & den Bak, 2021). Hoewel het concept 'detentieschade' al vele jaren gekend is, zijn er tot nu toe in België minimale aanpassingen gedaan om hieraan tegemoet te komen.

M. Sykes, socio – en criminoloog, deed baanbrekend onderzoek naar gevangenen en sociale controle. Hij nam het woord 'detentieschade' nooit letterlijk op in zijn publicaties, maar besprak uitgebreid de individuele gevolgen van detentie voor de gedetineerde zelf. Zijn onderzoek vormt daarmee een belangrijk vertrekpunt voor het begrip over detentieschade (Bernard & J, 2007). In onze benadering hanteren wij echter een ruimere betekenis van het woord, waarbij ook derden, zoals partners, ouders en kinderen een impact van detentie ondervinden (*Detentie En Herstelgericht Werken / Samvzw, n.d.*).

De vijf 'Pains of Imprisonment' die Sykes uit zijn studie 'The Society of Captives' (1958) haalt zijn: deprivatie van vrijheid (beperkte bewegingsvrijheid en contact met de buitenwereld), materiële zaken (geen persoonlijke bezittingen of luxe), autonomie (weinig tot geen controle over het eigen leven), veiligheid (dreiging van geweld en conflicten binnen de gevangenis), en van heteroseksuele relaties (geen intieme relaties met een partner) (Sykes, 2007). Deze 'Pains of Imprisonment' zijn doorheen de tijd geëvolueerd en vaak heropgenomen in onderzoek. Zo beschreef Zamble (1992) op basis van zijn onderzoek naar langetermijneffecten van detentie, dat veel deprivaties na verloop van tijd afnemen als gedetineerden meer betrokken raken bij gestructureerde activiteiten, over een periode van zeven jaar minder emotioneel leed ervaren en een verbeterde aanpassing laten zien. Daartegenover geven Leigey en Ryder (2015) dan aan dat voor gevangenen met een levenslange gevangenisstraf bepaalde negatieve effecten in verband met de permanente afzondering van de samenleving kunnen toenemen. Er zijn ondertussen ook al nieuwe deprivaties bijgekomen zoals de pijnen of strafschades van onbepaaldheid, psychologische beoordeling en zelfbestuur (Crewe, 2011). Onderzoek laat dus zien dat pijnen niet simpelweg meer of minder worden, maar dat ze op een complexe manier veranderen en zich in de loop van de tijd evolueren en transformeren, afhankelijk van de individuele achtergrond van de gedetineerden en de samenstelling van de gevangenispopulatie.

In een voorgaande bachelorproef is onderzoek gedaan naar de Quality of Life bij jongvolwassenen in detentie. Er werd gebruik gemaakt van een focusgroep om inzicht te krijgen in hun behoeften en ervaringen. Deze focusgroep bevestigde dat jongvolwassenen hun gevoel van identiteit en sociale omgang kwijtraken. Deelnemers gaven aan dat er binnen detentie minimale mogelijkheden zijn om een eigen identiteit te ontwikkelen, en dat persoonlijke groei afhankelijk is van de individuele houding tegenover het detentieproces. Daarnaast werd benadrukt dat detentie niet enkel psychische, maar ook fysieke schade kan veroorzaken, daarbij wordt het voorbeeld van een 'beenbreuk die verkeerd geneest' aangehaald (Bouvroy et al 2023).

Om een voorbeeld te geven van detentieschade bij jongvolwassenen bestuderen we het onderzoek van Windzio (2006). Volgens hen gaat de eerste opsluiting van jeugdige delinquenten gepaard met een herdefiniëring van de identiteit. In het taalgebruik van gedetineerden wordt het woord 'bedienden' gebruikt om ondergeschikte posities binnen de hiërarchie^{III} van de gevangenispopulatie aan te tonen. Als deze benaming op een gedetineerde zou worden toegepast, zou deze persoon onderaan de hiërarchie van de gedetineerden worden gepositioneerd. Dit kan bijvoorbeeld gedetineerden aanzetten tot onderdrukking, maar ook tot persoonlijke, economische (Meyer, 2001: 167) en zelfs seksuele uitbuiting (Wooden en Parker, 1982; Koesling, 2001).

2.3 Detentiehuisen, transitiehuisen en een loopplankhuis

Een detentiehuis is een kleinschalige, gesloten inrichting waar veroordeelden met een gevangenisstraf van maximaal drie jaar hun straf uitzitten. Vzw De Huizen spreekt pas over detentiehuisen als er wordt voldaan aan deze drie pijlers: kleinschaligheid, differentiatie en verankering in de buurt (De Huizen, z.d.). Hier wordt bewust gesproken van 'deelnemers' of 'bewoners' in plaats van 'gedetineerden', om afstand te nemen van de hiërarchische en stigmatiserende^{IX} context (Meyer, 2001: 167). In tegenstelling tot een klassieke gevangenis, richt een detentiehuis zich op re-integratie door een omgeving te bieden waarin bewoners in kleine groepen leven en intensieve begeleiding krijgen (De Vos & Vanhouche, 2019). Het dagelijkse leven in een detentiehuis draait om zelfstandigheid en maatschappelijke voorbereiding. Bewoners helpen mee in het huishouden, zoeken werk, volgen een opleiding of doen vrijwilligerswerk. Hoewel ze zich binnen het gebouw vrijer mogen bewegen, gelden strikte regels en is toestemming vereist om het detentiehuis te verlaten, bijvoorbeeld voor een sollicitatie. Deze aanpak is bedoeld voor mensen met een laag veiligheidsrisico, die zorgvuldig geselecteerd en gescreend worden. Zedendelinquenten en veroordeelden voor terrorismefeiten komen (voorlopig) niet in aanmerking. Detentiehuisen zijn verankerd in de buurt, zodat de band met de samenleving behouden blijft en bewoners een kans krijgen op een succesvolle terugkeer (Belgische gevangenen, z.d.).

Een transitiehuis is een kleinschalige, gesloten inrichting voor langgestraften, veroordeelden die al een groot deel van hun straf in de gevangenis hebben uitgezeten. In België wordt onder langgestrafte veroordeelden verstaan: personen die veroordeeld zijn tot een gevangenisstraf van drie jaar of langer (KU Leuven, 2018). Hier krijgen ze intensieve begeleiding om zich voor te bereiden op een terugkeer naar de maatschappij, zodat ze hier op een zo zelfstandige mogelijke manier aan kunnen deelnemen. (Vanhouche & Nederlandt, 2019). Bewoners leven in groep en leren opnieuw verantwoordelijkheid nemen. Ze zoeken werk, volgen een opleiding, regelen hun administratie en bouwen een sociaal netwerk op. Justitie werkt samen met private partners die de begeleiding vormgeven.

Zo krijgen langgestrafte gedetineerden een kans om hun leven op te bouwen en opnieuw een plek in de maatschappij te vinden (*Belgische gevangenissen*, z.d.).

(Zie Bijlage 1: Detentiehuizen en transitiehuizen geopend in België)

In vergelijking met België, wordt er in landen zoals Portugal, Zweden en Oostenrijk bijzondere aandacht besteed aan jongvolwassenen die in detentie terechtkomen. In 2018 trok vzw De Huizen aan de alarmbel voor de doelgroep jongvolwassenen. Deze doelgroep loopt het risico in klassieke gevangenissen verloren te gaan. Jongvolwassenen krijgen vaak niet de ondersteuning die ze nodig hebben, waardoor ze zich kunnen afsluiten, hun toekomstperspectief verliezen of nog dieper in de criminaliteit raken. Dit is een kwetsbare doelgroep: enerzijds nog niet volledig volwassen, maar anderzijds ook geen kind meer. Ze bevinden zich op de loopplank tussen deze twee werelden. In de klassieke gevangenissen is er te weinig aandacht voor de specifieke behoeftes van jongvolwassenen, zoals de nood aan begeleiding bij het ontwikkelen van zelfstandigheid, ondersteuning bij emotie- en impulsregulatie¹, ruimte voor identiteitsontwikkeling en hulp bij het opbouwen van een sociaal netwerk (Veerman & Greeve, 2016; Prior et al., 2011). Daarom hebben jongvolwassenen nood aan een andere vorm van detentie namelijk een loopplankhuis (Pintelon, 2020). Loopplankhuizen zijn geen grote gevangenissen, maar wel kleinschalige detentievormen. Het zijn spin-offs van de detentiehuizen die een fundamenteel andere vorm van strafuitvoering nastreven (Gailliaert, 2020).

In Europa bestaat het concept 'loopplankhuis' nog niet. Met onze bachelorproef willen wij het Caermersklooster in Gent introduceren als een mogelijke locatie voor een dergelijk innovatief project. Het bestuur van Gent zou bereid zijn om hieraan mee te werken en zou een pioniersrol kunnen spelen in Europa (Staes, 2021). Dit zou een grote stap zijn in de aanpak van strafuitvoering voor jongvolwassenen en een vooruitstrevende benadering van hun re-integratie in de samenleving.

2.4 'NIMBY' en de buurt

Een fenomeen dat gepaard gaat met verandering in de buurt, is het 'not in my backyard'-fenomeen (NIMBY)^v. 'De bezwaren die mensen hebben als er bij hen in de buurt iets wordt gebouwd of veranderd.' (Encyclo - Digischool Begrippenlijst `Ruimtelijke Ordening`, z.d., p. 1).

NIMBY-protesten gaan gewoonlijk over projecten waarvan men vindt dat ze wel nodig zijn om de samenleving ten goede te komen, maar die men niet wil in de eigen leefomgeving. Dit kan gaan om industriële projecten zoals snelwegen, afvalverbrandingscentrales en bodem- en watervervuiling. Maar NIMBY kan ook slaan op lokaal verzet tegen andere bouwprojecten zoals sociale woningen, psychiatrische instellingen, gevangenissen, opvangcentra en detentiehuizen.

De actiemethoden die worden toegepast in NIMBY-protesten zijn onder andere open brieven naar de beleidsmakers, petities, media-artikels, administratieve en juridische acties en vormen van collectieve actie zoals protesten (Not in My Backyard: Lokaal, Maar Niet Individualistisch? | BRAL Vzw, z.d.).

Er zijn verschillende redenen waardoor een NIMBY-protest kan ontstaan. Mensen kunnen ongeïnformeerd zijn en daardoor niet bekend zijn met de wetenschappelijke achtergrond van een project. Individuen kunnen vanuit eigenbelang handelen. Er kan ook aangenomen worden dat er een groep mensen is die wel goed geïnformeerd is en hun verzet baseert op grondige kennis en weloverwogen argumenten (McAvoy, 1998).

Buurtbewoners zitten dus vaak met veel vragen omtrent dergelijke projecten. Ook bij de oprichting van een detentiehuis zien we dit. Vanaf het begin in interactie gaan met buurtbewoners speelt een cruciale rol. Zo zagen we bijvoorbeeld dat in Mechelen, waar het eerste transitiehuis zich bevindt, de opstart vlot verliep. Dit is deels te wijten aan het feit dat de buurtbewoners vanaf het begin goed geïnformeerd waren (De Vergeetput, 2021).

Vanuit de herstelgedachte kunnen detentiehuisen een economische, sociale of culturele rol spelen in hun directe omgeving. Zo kan de energie, kracht en de sterktes van mensen in detentie worden ingezet. Gedetineerden krijgen de kans om hun verantwoordelijkheid op te nemen en iets terug te doen voor de maatschappij. Denk bijvoorbeeld aan projecten zoals een sociaal restaurant, een reparatiewerkplaats, verkoop van zelfgekweekte groenten... (Het Detentiehuis: Innovatief Concept met een Mensgerichte Aanpak Voor een Herstelgerichte Strafitvoering, z.d.). Het gezamenlijk gebruik van bijvoorbeeld een bibliotheek of sportruimtes van het detentiehuis kan bijdragen tot buurtvervlochtening.

Het contact aangaan, tussen gemeenschap en detentiehuis, is dus zeer belangrijk. Er zijn tal van voordelen voor de gedetineerden én buurtbewoners. Deze mogelijkheden zijn voor beide partijen het grootst als er een sterk en geëngageerd contact is van beide kanten uit.

2.5 Re-integratie en herstel

Zowel herstel als re-integratie zijn belangrijke fases in het voorkomen van recidive bij jongvolwassenen in detentie. Re-integratie verwijst naar het proces waarbij gedetineerden na hun vrijlating worden ondersteund om opnieuw deel te nemen aan de maatschappij. Dit proces richt zich op verschillende levensdomeinen zoals het vinden van werk, huisvesting, herstellen van sociale relaties en het op orde brengen van primaire voorwaarden zoals bijvoorbeeld een geldig identiteitsbewijs of inkomen. Het ultieme doel is om recidive te voorkomen en de maatschappelijke participatie zo veel mogelijk te bevorderen (WODC, 2020).

In aanvulling hierop biedt herstelrecht, internationaal bekend als 'restorative justice', een alternatieve manier van conflictoplossing. Hierbij krijgen partijen, ook in geval van strafbare feiten, de ruimte om samen tot herstel te komen. De focus ligt hierbij op het herstellen van zowel materiële en immateriële schade, als relationele en morele schade. Bovendien richt 'restorative justice' zich op het versterken van de gemeenschap en biedt het een herstelgerichte aanpak als alternatief voor traditionele vormen van gerechtigheid (Claessen & Van Hoek, 2022). Als we het hebben over herstelgericht werken, waarbij criminaliteit wordt gezien als een sociaal conflict tussen dader, slachtoffer en samenleving, ligt de focus niet meer op het bestraffen. De focus verschuift hierbij naar het herstellen van de schade, het versterken van sociale banden en het bevorderen van verantwoordelijkheid bij jongvolwassenen (Transmuraal Herstelgericht Werken, 2021).

Uit het onderzoek van Moore, McArthur en Saunders (2013) blijkt dat jongvolwassenen een kwetsbare groep vormen bij re-integratie vanwege hun overgangsfase naar zelfstandigheid. Zij hebben vaak te maken met gebrekkige sociale netwerken, financiële moeilijkheden en ondervinden hindernissen bij het opnemen van verantwoordelijkheden. Veel jongvolwassenen hebben het moeilijk om opnieuw aansluiting te vinden bij hun familie, school of werk (WODC, 2024). De overgang van een jeugdinstelling terug naar de maatschappij is bijvoorbeeld uitdagend. Jongvolwassenen die de overgang van jeugdinstelling naar een reguliere gevangenis maken, ervaren dat langdurige detentie leidt tot verlies van basisvaardigheden. Hierdoor werd er door de jongvolwassen in het onderzoek aangegeven dat ze institutioneel afhankelijk werden en moeite hadden met zelfstandig functioneren (Moore et al., 2013). Ook is schuldenproblematiek een veelvoorkomend thema onder jongvolwassenen na detentie, dit kan bijvoorbeeld ten gevolge van openstaande huur (Eldi et al., 2022). Hierbij missen jongvolwassenen voldoende begeleiding. Ze proberen vaak zelfstandig hun schulden af te lossen. Ook het hebben van een stabiel inkomen is een uitdaging onder jongvolwassenen, wat opnieuw de kans op recidive vergroot (WODC, 2018).

Volgens Moore, McArthur en Saunders (2013) kampen veel jongvolwassenen die uit detentie komen met instabiele thuissituaties, moeilijkheden in verband met werk en onderwijs en met psychische of verslavingsproblemen. Hoewel velen hierin verandering willen, gedreven door bijvoorbeeld de wens om familiebanden te herstellen of eerder uit angst voor het volwassen strafrecht, blijven deze uitdagingen hun re-integratie toch belemmeren.

Wat ook een belangrijke factor is in het herstelproces, is de relatie met hulpverleners. Jongvolwassenen hebben behoefte aan persoonlijke begeleiding bij praktische zaken, zoals huisvesting en werk (Moore, McArthur & Saunders, 2013; WODC, 2020). Ze waarderen respectvolle, onbevooroordeelde hulpverleners die hen hoopvol behandelen en erkennen als individuen met de capaciteit om te slagen.

Een ander belangrijk onderdeel van re-integratie is het herintroduceren van verantwoordelijkheden en routines. Jongvolwassenen moeten opnieuw leren omgaan met dagelijkse gewoontes zoals op tijd opstaan, naar school gaan, werken, invulling van dagbesteding en sociale contacten onderhouden. Dit helpt hen om structuur te bieden en voorkomt dat ze hervallen in oude patronen (Verwey-Jonker Instituut, 2010, Transmuraal Herstelgericht Werken, 2021). In België zetten organisaties zoals Topcoaches (Antwerpen), Back on Track, JWW en VDAB zich in voor de re-integratie van jongvolwassenen na detentie, met focus op begeleiding, opleiding en werk.

2.6 Wetten en decreten

‘Iedereen moet de wet volgen.’ In het recht onderscheiden we wetten, decreten en ordonnanties. Een wet is een juridisch bindende regel die wordt uitgevaardigd door de wetgevende macht. Ze hebben algemene toepassing en moet worden nageleefd door iedereen binnen het grondgebied (Senaat, z.d.).

Artikel 23 benadrukt dat iedere burger recht heeft op een menswaardig leven, inclusief huisvesting en sociale bijstand (Belgische Grondwet, 2024). Dit wordt bekrachtigd door internationale verdragen zoals het Europees verdrag voor Rechten van de Mens (EVRM) en de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens (UVRM). Die beschermen fundamentele rechten en onmenselijke of vernederende behandeling verbieden (EHRM, 1950). Toch kampt België met uitdagingen bij de naleving van deze principes, zoals blijkt uit rapporten van organisaties zoals Amnesty International en de Liga voor Mensenrechten. België werd herhaaldelijk veroordeeld door het Europees Hof voor de Rechten van de Mens vanwege de slechte detentieomstandigheden en het gebrek aan aangepaste opvang voor kwetsbare groepen, zoals geïnterneerden (Liga voor Mensenrechten, 2024; Commissie voor de Rechten van de Mens, 2024).

Bovendien blijven andere initiatieven zoals detentiehuizen, die meer gericht zijn op herstel en begeleiding, beperkt in uitvoering. Hoewel voormalig minister van Justitie Vincent Van Quickenborne beloofde om 15 detentiehuizen te openen tegen het einde van zijn legislatuur in 2023, zijn er tot op vandaag slechts twee geopend (Visie, 2022). Ook onze minister van Noordzee en Justitie, Annelies Verlinden, benadrukte in haar beleidsverklaring het belang van een Justitie die niet alleen correct, maar ook menselijk en rechtvaardig is. Zij wil een humaner en gericht detentiebeleid om recidive te voorkomen en de samenleving te beschermen (Verlinden, z.d.).

In België blijft het aantal grondslapers in gevangenissen stijgen. Dit komt door de overbevolking. De term 'grondslapers' verwijst naar gedetineerden die wegens plaatsgebrek geen bed krijgen toegewezen en daardoor op een matras op de grond moeten slapen. Volgens het jaarverslag van de Centrale Toezichtraad voor het Gevangeniswezen (CTRG) leidt de structurele overbevolking tot steeds meer mensonwaardige situaties. Zo moeten nieuwe gedetineerden soms in strafcellen verblijven of op de grond slapen in de afdelingen voor beklaagden, vaak nog voordat ze veroordeeld zijn (Centrale Toezichtraad voor het Gevangeniswezen, 2023). In de gevangenis van Gent zijn er officieel 244 plaatsen. Volgens het jaarverslag van de gevangenis verbleven er in 2024 gemiddeld 449 gedetineerden. De commissie, die dagelijks het aantal mannelijke en vrouwelijke gedetineerden en het aantal grondslapers bijhoudt, stelde vast dat deze overbevolking in Gent blijft aanhouden. De situatie is bovendien verslechterd ten opzichte van 2023, toen de opgeschaalde capaciteit nog 443 plaatsen bedroeg, tegenover 412 plaatsen in 2024. Dit toont aan dat ondanks de voortdurende overbevolking het aantal beschikbare plaatsen daalt en het probleem van grondslapers nog nijpender wordt (Commissie van Toezicht bij de Gevangenis te Gent, 2024).

Hier in België hebben we de Commissie van Toezicht (CvT). Zij houden toezicht op penitentiaire inrichtingen en verzamelen klachten van gedetineerden. Op 28 maart 2025 waren er 419 klachten geregistreerd. Echter steeg dit op 22 april 2025 naar 529 klachten. Deze klachten kunnen gaan van aantasting van de fysieke integriteit tot klachten over niet gekregen producten van de kantine. (Beslissingen, z.d.). Wanneer een klacht gegrond¹¹ wordt verklaard, is de gevangenisdirectie verplicht om de beslissing van de Klachtencommissie uit te voeren. Dit kan onder andere betekenen dat een tuchtsanctie wordt ingetrokken of dat een geweigerd bezoek alsnog wordt toegestaan. Er kunnen ook andere maatregelen worden aangepast in het voordeel van de gedetineerde (Centrale Toezichtsraad voor het Gevangeniswezen, 2023).

3. Schematische weergave ontwerpproces

Om tot een passende oplossing te komen, volgden we het Double Diamond-model van Design Thinking. Dit model bestaat uit vier fasen: Discover, Define, Develop en Deliver. Het helpt om gestructureerd te werken, eerst breed verkennen (divergeren), daarna gericht keuzes maken (convergeren).

Tijdens dit ontwerpproces lieten we ons inspireren door inzichten en werkwijzen uit het boek *Ontwerpen voor zorg en Welzijn*. Dit boek biedt concrete handvatten voor het toepassen van design thinking binnen sociaal-maatschappelijke contexten, met aandacht voor de behoeften van kwetsbare doelgroepen en de rol van samenwerking (Van 't Veer et al., 2020).

In wat volgt lichten we het volledige ontwerpproces toe aan de hand van een schematische weergave en een gedetailleerde bespreking per fase. We beschrijven onze aanpak, methoden, inzichten en keuzes, en tonen we hoe deze geleid hebben tot de ontwikkeling van het eindproduct: een conceptplan voor een samenwerking tussen buurt en loopplankhuis.

Startmoment

Bezoek aan het Caermersklooster

Verkenning & Inspiratie

- Kleine literatuurstudie: diverse artikelen
- Lezen van het boek "De Kansenfabriek"
- Kijken naar de reeks "Het Detentiehuis"

Ideeontwikkeling

Brainstormen over interesses & ortho-visie
Thema 'de buurt' komt naar voren

Vorbereiding onderzoek

Interviews opstellen en afnemen

Veldonderzoek

Bezoeken aan Detentiehuizen
Kortrijk en Vorst

Analyse

Transcriberen & coderen van interviews

Uitwerking

Literatuurstudie uitschrijven
Conceptplan opstellen

Verfijning

Conceptplan en eindrapport afwerken

Finale stap

Bachelorproef pitchen

4. Aanpak ontwerpproces per Double Diamond-fase

4.1 DOUBLE DIAMOND MODEL – Discoverfase

De discoverfase is de eerste fase binnen het Double Diamond – model. Hier gaan we op onderzoek waardoor we het perspectief van de doelgroep en zijn context goed in kaart kunnen brengen. We gaan op zoek naar subjectieve zaken zoals ervaringen, meningen en behoeften. We gaan op een inductieve manier aan het werk, verzamelen informatie vanuit de praktijk om er vervolgens patronen en inzichten uit te halen.

4.1.1 Literatuurstudie

Als eerste stap oriënteren we ons op de bestaande informatie door middel van een deskresearch. In wetenschappelijke – en vakliteratuur gingen we op zoek naar kenmerken van de doelgroep, problematieken die spelen, methodische interventies die al worden ingezet etc. Deze verzameling aan informatie brachten we samen in een gedeeld document waarin er gecodeerd werd op basis van ruime thema's zoals 'vervlechting met de buurt', 'klassieke gevangenissen vs. detentiehuisen' enzovoort (zie bijlage 2). Hierdoor was informatie over specifieke onderwerpen gemakkelijk terug te vinden en konden we hiermee onze literatuurstudie schrijven.

4.1.2 Dataverzameling

Het is belangrijk om de bestaande inzichten niet de boventoon te laten voeren door bijvoorbeeld te sterk vanuit een bepaalde theorie of methodisch kader te kijken naar de praktijk. Daarom vonden we het van groot belang om in deze fase zelf inzichten op te doen. Hierbij hielden we een open en bescheiden houding aan en zetten we de inzichten uit de deskresearch in, om gerichte vragen te stellen in de praktijk. We bespraken wat we graag zelf wilden onderzoeken en hieruit kwamen enkele ideeën. Zo kwam het idee om een buurtonderzoek te doen rond het Caermersklooster al snel naar boven. We hadden gelezen over het 'not in my backyard'-principe en wilden dit graag onderzoeken door met de buurt in gesprek te gaan. Om de buurt op de juiste manier te benaderen stelden we verschillende versies van de vragenlijst op, waarbij we stilstonden bij objectiviteit en intonatie van de vragen. Ook de manier van bevragen en de haalbaarheid werd in vraag getrokken, hierover meer in de Developfase. De doelgroep voor onze bachelorproef zijn jongvolwassen gedetineerden, van 18 tot 25 jaar. We trachtten in de Discoverfase onze onderzoeksgroep nog open te houden, zodat we zeker geen belangrijke pistes mislopen.

We waren benieuwd naar de opstart van het Transitiehuis in Gentbrugge, hoe de buurt reageerde en of dit evolueerde. Helaas is een fysiek bezoek hier niet tot stand gekomen, maar wel een interview. De detentiehuisen in Vorst en Kortrijk hebben we wel bezocht, om meer inzicht te krijgen in de dagelijkse werking en om onze vragen rechtstreeks aan de betrokkenen te kunnen stellen. In Vorst mochten we deelnemen aan een muziekquiz samen met de bewoners van het detentiehuis en enkele buurtbewoners. Dit was onze eerste ervaring met gedetineerden en dit gaf ons de kans om met hen te kunnen praten. Niet veel later mochten we ook op bezoek in Kortrijk met een aansluitend interview met directrice Petra Colpaert. Dit was voor de groep een leerrijke ervaring, veel van onze vragen werden beantwoord en we konden aan de slag met nieuwe ideeën.

De meest uitgebreide manier van dataverzameling in deze fase was het afnemen van interviews. Hierbij stelden we een brede waaier aan respondenten op om zo veel mogelijk verschillende ervaringen en perspectieven te beluisteren. We wilden experts, ervaringsdeskundigen, lectoren, mensen uit het werkveld en voorvechters of tegenstanders voor de nieuwe vorm van detentie bereiken. Ook richtten we ons op organisaties en voorzieningen die werken rond het thema detentie en/of jongvolwassenen. We stelden een minimum van 20 respondenten op, in totaal contacteerden we 35 verschillende personen en/of instanties. Er werd beslist om bepaalde personen of organisaties niet te contacteren omwille van overbevraging en hoge werkdruk. Om hierin een overzicht te bewaren stelden we een met oplijsting van alle gecontacteerde personen/organisaties op (zie bijlage 3).

4.1.3 Dataverwerking

Onze online uitvalsbasis is Teams. Hier verzamelen we alle soorten documenten en lijsten in goed georganiseerde mappen. We houden een logboek bij waarbij er per dag genoteerd wordt welke werkzaamheden er zijn uitgevoerd. Om alle ingeplande interviews en meetings bij te houden, stelden we ook een gedeelde agenda op. Zo bleef het voor iedereen overzichtelijk. Doorheen de eerste fase houden we onszelf er attent op om regelmatig feedback te vragen aan onze promotor en de projectindiener. Na een eerste kennismaking met de projectindiener, vzw De Huizen, werd er telkens een volgende samenkomst vastgelegd om hen op de hoogte te houden van onze vorderingen en om eventuele vragen te kunnen stellen. Er werd een informed consent opgesteld en goedgekeurd door de promotor. Hierbij verzekeren we respect voor privacy van de deelnemers en het juiste gebruik van de verkregen informatie.

4.2 DOUBLE DIAMOND MODEL – Definefase

De Definefase is de tweede stap binnen het Double Diamond model. Waar we in de Discoverfase breed informatie verzamelden, gaan we nu verfijnen. Bij deze fase is het belangrijk dat we de inzichten uit de grote hoeveelheden informatie halen. We willen de richting bepalen van ons verdere ontwerpproces. We gaan al onze ideeën, mogelijkheden en opties samenbrengen tot een kleinere selectie keuzes. Hieruit kunnen we afleiden dat het een convergerende fase is. Het is belangrijk dat we binnen deze fase nadenken over wat we willen doen met de gevonden informatie.

4.2.1 Data - analyse

Binnen de analyse kijken we hoe de gegevens te categoriseren vallen. We krijgen hierdoor een overzicht van de verzamelde info. Wij kozen bewust voor een deductieve benadering, waarbij we eigenlijk vertrokken van ‘bekende’ inzichten over detentie en probeerden we deze verder te onderbouwen of ons in te verdiepen. We baseerden ons dan op het feit dat overbevolking in gevangenissen een gekend probleem is. De gedetineerden lopen hierbij dan ook detentieschade op en daarbij is een recidivecijfer van 50% tot 70% van toepassing.

We merkten dat we toch nog wat praktijk gerelateerde kennis te kort hadden. We wisten niet goed hoe alles er precies aan toe ging, dus besloten we om andere bronnen te raadplegen. Om een beter zicht te krijgen op verschillende vlakken, deden we aan triangulatie, hierbij combineerden we verschillende bronnen. We kozen hierbij voor meer praktijkgerichte bronnen, bijvoorbeeld: podcasts van Hans Claus, de Nederlandse reeks ‘Achter Tralies’. We volgden de tv-reeks ‘Het detentiehuis’, lazen het boek ‘De Kansenfabriek’ van Leen Muylkens.

Tijdens het zoeken van onze wetenschappelijke literatuur botsten we ook op wat uitdagingen. Er waren heel veel algemene artikels, maar om specifieke info te vinden over detentie en de buurt, waren er wel moeilijkheden. In nieuwsartikels zagen we dat de buurt een bepalende factor speelt in het al dan niet opstarten van een detentie – of transitiehuis. Omdat we niet veel wetenschappelijke artikels vonden, beslisten we om onze zoektocht ook verder te zetten met artikels over andere landen, waar detentiehuisen al vaker gekend waren.

4.2.2 Datasynthese

Bij de datasynthese kijken we hoe we betekenis kunnen geven aan de uitkomsten. Zijn er verbanden of patronen? Welke inzichten kunnen we combineren om tot een completer beeld te komen? Om overzicht te bewaren hebben we al onze data op een gestructureerde manier bijgehouden. Zo hadden we enkele belangrijke documenten. Als eerste ons logboek, dit werd consequent bijgehouden en hier hebben we na verloop van tijd 2 verantwoordelijken voor aangesteld om dit in goede banen te leiden. De interviews die we afgenomen hebben, zijn getranscribeerd en gecodeerd. Ons mapje 'info-dump' was dan weer relevant voor belangrijke nieuwsberichten omtrent detentie en de buurt. Ons document afspraken was het meest gebruikte document. Hier hielden we een 'to do' lijst bij die elke week werd doorgenomen, ook vragen voor onze promotor en projectindieners kwamen hierin terecht.

4.2.3 Van ruwe data naar inzichten

In deze fase gingen we niet enkel op zoek naar meer informatie, maar op zoek naar manieren om de gegevens te ordenen, te begrijpen en een betekenis te geven. We vroegen ons af of er terugkerende thema's waren in de interviews en artikels. Dit hielden we dan bij in de 'info-dump'. Welke inzichten versterken of spreken elkaar tegen? Zijn er patronen of verbanden die we herkennen? We kregen hierdoor een helderder beeld van de impact op detentie. Dit niet alleen voor individuen, maar ook voor de omgeving. Zo kregen we een maatschappelijke kijk op detentie en re-integratie. We leerden de verschillen tussen klassieke gevangenissen en detentiehuizen kennen en kregen ook een kijk op de rol die buurtbewoners spelen in acceptatie van alternatieve vormen van detentie.

We beëindigen deze fase door het invullen van een 'Design Challenge'. We kijken wat de uiteindelijke wens is, voor welke doelgroep en tot welke uitkomst dit moet leiden. Zo konden we deze vragen beantwoorden:

- **Wat is de behoefte waarvoor een oplossing ontworpen moet worden?**
 - Uit onze Discoverfase blijkt een duidelijke nood aan menselijkere en effectievere vormen van detentie. Klassieke gevangenissen veroorzaken detentieschade, hebben een hoog recidivecijfer en zorgen vaak voor vervreemding van de gedetineerden.
- **Voor wie is de oplossing bedoeld?**
 - We brachten de verschillende doelgroepen in kaart, namelijk: gedetineerde, ex- gedetineerde, buurtbewoners van detentiehuizen, het beleid en organisatie die betrokken zijn bij re-integratie.

- **Tot welke uitkomst moet dit leiden?**
 - Re-integratie^{VIII} bevorderen
 - Detentieschade verminderen
 - Buurtbewoners betrekken en informeren
 - Een alternatief voor klassieke detentie.

4.3 DOUBLE DIAMOND MODEL – Developfase

De developfase is de derde stap binnen het Double Diamond-model. In deze fase ligt de focus op het ontwikkelen, verfijnen en testen van oplossingen. Binnen deze fase onderscheiden we twee subfasen: ideation (ideeontwikkeling) en prototyping (het uitwerken en toetsen van ideeën in de praktijk). Voor ons project betekende dit dat we actief aan de slag gingen met het omzetten van abstracte ideeën naar concrete vormen die we konden testen en evalueren.

4.3.1 Brainwriting en ideeontwikkeling

Om op een gestructureerde manier ideeën te verzamelen, maakten we gebruik van de brainwriting-methode. Dit is een techniek waarbij deelnemers hun ideeën individueel opschrijven in plaats van deze mondeling te delen, wat zorgt voor meer gelijkwaardige input. We gebruikten een gedeeld document waarin iedereen spontaan ideeën kon opschrijven, bijvoorbeeld voor ons eindproduct en andere suggesties. Wanneer we samen kwamen bespraken we de voorstellen, verfijnden we ze en keken we of ze haalbaar en relevant waren.

Hieruit kwamen enkele ideeën naar voor, waaronder:

- Een online enquête om maatschappelijke percepties in kaart te brengen
- Een buurtonderzoek rond het Caermersklooster
- Een verhalen- of fotoproject met getuigenissen van (ex-)gedetineerden
- Een infomoment waarin buurtbewoners en ex-gedetineerden elkaar kunnen ontmoeten
- Een conceptplan met concrete richtlijnen voor samenwerking tussen buurt en loopplankhuis

We maakten bewust een selectie van de meest haalbare en bruikbare voorstellen. Het verhalen- en fotoproject en het infomoment zouden te veel voorbereiding, externe samenwerking en tijd vragen, waardoor ze binnen de context van dit project moeilijk realiseerbaar bleken. We besloten ons te richten op drie voorstellen: de online Google forms, het buurtonderzoek en het conceptplan als eindproduct.

4.3.2 Onderzoeksmethoden

Vooraleer we de geselecteerde ideeën verder konden uitwerken, verzamelden we inzichten via verschillende onderzoeksmethoden. Deze informatie was een belangrijke basis voor het testen en realiseren van onze prototypes.

A. Interviews met experts en mensen uit het werkveld

Aanvankelijk wilden we interviews afnemen met jongvolwassen gedetineerden, buurtbewoners en experts. In de praktijk bleek het door privacyregels en de hoge praten. Daarom kozen we ervoor om ons te richten op interviews met deskundigen en mensen die actief zijn binnen het werkveld.

Door middel van een gerichte vragenlijst gingen we in gesprek met mensen uit de sector (zie bijlage 4). Hun inzichten bieden ons een dieper begrip van de leefwereld van jongvolwassen gedetineerden, hun noden en de uitdagingen omtrent re-integratie.

B. Buurtonderzoek via deur-aan-deurbevraging

Omdat het Caermersklooster werd vooropgesteld als mogelijke locatie voor een toekomstig loopplankhuis, wilden we de mening van buurtbewoners bevragen. We ontwikkelden een vragenlijst en gingen van deur tot deur in de Patersholwijk (zie bijlage 5). Na een eerste ronde, waarin we vijf bewoners spraken, merkten we dat de vragenlijst te lang was en het gekozen tijdstip (namiddag) ongunstig bleek. Op basis daarvan pasten we zowel de inhoud van de vragen als de timing aan. In een tweede ronde gingen we langs na de werkuren (vooravond/avond), wat resulteerde in gesprekken met meerdere bewoners. In totaal spraken we met een 12-tal bewoners. Hoewel we maar enkele mensen spraken, waren deze gesprekken kwalitatief en kregen we toch waardevolle inzichten over de buurt.

4.3.3 Prototypes: testen en bijsturen

In deze fase hebben we de drie prototypes uitgewerkt:

A. Online enquête via Google Forms

Om een breder beeld te krijgen van hoe mensen denken over detentie en loopplankhuizen in hun buurt, ontwikkelden we een online vragenlijst die we binnen ons eigen netwerk verspreidden. Na feedback van onze promotor en projectindieners herwerkten we de vragen om ze duidelijker en toegankelijker te maken. De aangepaste vragenlijst werd verspreid via sociale media zoals Facebook, Whatsapp en Instagram. In totaal verzamelden we 293 reacties, wat ons een uitgebreid beeld gaf van maatschappelijke percepties, bezorgdheden en kennis rond het thema. De resultaten van de vragenlijst zijn terug te vinden in bijlage 6.

B. Buurtonderzoek als prototype voor communicatie

Het buurtonderzoek was niet alleen een onderzoeksmethode, maar fungeerde ook als middel om te peilen of de buurt openstaat voor het idee van een loopplankhuis. Door middel van de deur-aan-deur aanpak hebben we contact gelegd met de buurtbewoners om te onderzoeken hoe ze staan tegenover het idee van een loopplankhuis en welke houding ze hebben ten opzichte van alternatieve vormen van detentie. De eerste versie werd aangepast op basis van enkele inzichten uit de praktijk, waarna een tweede versie werd uitgevoerd.

C. Het conceptplan als eindproduct

Het derde prototype is ons eindproduct: het conceptplan. Tijdens het ideatieproces kwamen er verschillende eindproduct - ideeën naar boven, zoals een verhalenproject of een buurtkrantje. Na overleg met ons team, de promotor en de projectindieners, kozen we bewust voor het conceptplan. Dit leek ons het meest haalbare, bruikbare en duurzame product om af te leveren aan het einde van het project.

Het conceptplan is bedoeld als een praktisch instrument om de samenwerking tussen het loopplankhuis en de buurt op een positieve manier vorm te geven. We willen concrete handvaten aanreiken die helpen om wederzijds vertrouwen en verbondenheid op te bouwen. Daarom bevat het conceptplan ook suggesties voor initiatieven zoals tewerkstelling bij lokale handelaars en actieve betrokkenheid bij buurtgerichte projecten.

In plaats van een conceptplan dat toepasbaar is op eender welke stad, kozen we er bewust voor om dit conceptplan te richten op de stad Gent, en meer bepaald op de Patershol buurt. Zo willen we aantonen dat samenwerking met de buurt hier niet alleen mogelijk is, maar ook echt een meerwaarde kan bieden. In de stad Gent is het niet alleen haalbaar, maar ook waardevol. We hopen bij te dragen aan een mensgerichte en breed ondersteunde aanpak van re-integratie, waarbij het loopplankhuis niet als iets buitenstaand wordt gezien, maar als een volwaardig onderdeel van de buurt.

4.4 DOUBLE DIAMOND MODEL – Deliverfase

De vierde en de laatste fase van het model kenmerkt zich als een convergerende fase. We kijken naar welke (concept)ontwerpen veelbelovend genoeg zijn om mee verder te gaan en tot 'volwassen' interventies door te ontwikkelen. Het uiteindelijke doel is om de ontworpen interventie, tool of dienst naar de praktijk te brengen.

4.4.1 Implementatie

We stelden onszelf de vraag wat we willen bereiken en waarom we dat belangrijk vonden. We kwamen tot de conclusie dat we met ons onderzoek een draagvlak voor een loopplankhuis in de lokale gemeenschap willen creëren en inzicht krijgen in de noden van zowel de buurt als de jongvolwassenen. We streven naar een daling van het recidivecijfer door gedetineerden te ondersteunen bij hun re-integratie, bijvoorbeeld door hen te helpen bij het vinden van werk of een woning. Door deze ondersteuning beoogt het loopplankhuis de kans op recidive te verkleinen en de maatschappelijke participatie te bevorderen (WODC, 2020). Het uiteindelijke doel is een effectievere ondersteuning voor jongvolwassenen, waardoor zij niet terugvallen in negatief gedrag en beter geïntegreerd raken in de samenleving.

Daaropvolgend vroegen we ons af wie daar aan mee zou doen en waarom het deze mensen zouden zijn. Begeleiders en experts brengen hun professionele kennis over hoe kleinschalige detentie en re-integratie werken, ze vertelden ons ook wat beter moet in het huidige gevangenisstelsel. Ook de buurt speelt een cruciale rol aangezien draagvlak en samenwerking met de lokale gemeenschap essentiële factoren. Hun participatie zorgde ervoor dat het onderzoek zowel praktisch als relevant is voor alle betrokkenen. We gaven de implementatie vorm door de buurt actief te betrekken, een Google Forms te verspreiden binnen ons netwerk en waardevolle inzichten te verzamelen door middel van interviews met experts en ervaringsdeskundigen.

4.4.2 Evaluatie

Doorheen het volledige proces hebben we onze ideeën, inzichten en prototypes voortdurend getest en geëvalueerd. Ons netwerk, zoals familie en vrienden, hebben ons hierbij geholpen door het geven van input, feedback en het aanscherpen van ons eindresultaat. Reflectieve momenten werden ingepland waarbij we terugkeken naar elkaars werk en de gewenste vooruitgang bespraken. Het effect van onze interventie, namelijk het conceptplan, kan nog niet gemeten worden aangezien het conceptplan pas na het indienen van deze bachelorproef gepubliceerd wordt. Wel lieten we het conceptplan al lezen door enkele experts en ervaringsdeskundigen om zo veel mogelijk feedback mee te nemen. Wij hopen dat het conceptplan in de toekomst verandering teweeg kan brengen en een handvat kan zijn voor het uitrollen van toekomstige detentiehuizen.

4.4.3 Eindproduct

Tijdens een brainstorm over het eindproduct, kwamen ideeën naar boven over een interactieve kaart en een conceptplan. Na overleg met de vzw De Huizen werd beslist dat een interactieve kaart niet haalbaar zou zijn omwille van de brede waaier aan opties. In dat overleg werd voorgesteld om het conceptplan voor te leggen aan het Gentse bestuur om hen warm te maken voor ons idee. Ondanks het initiële enthousiasme is er beslist om dit niet te doen omwille van tijdgebrek.

We leveren een uitgewerkt conceptplan af dat als tool kan gebruikt worden bij het opstarten van een toekomstig loopplankhuis in Gent, en voor gelijkaardige projecten. Het conceptplan bevat handvaten die focussen op vervlechting met de buurt om zo re-integratie en herstel te bevorderen. We dragen het conceptplan over aan vzw De Huizen, in de hoop dat zij het kunnen benutten en verder uitbouwen om hun missie voor alternatieve vormen van detentie verder vorm te geven.

5. Discussie/conclusies/reflecties

5.1 Discussie

Uit het traject van deze bachelorproef kwamen enkele belangrijke inzichten naar voren over het idee van een aangepaste detentievorm voor jongvolwassenen. Een eerste opvallende bevinding is de verdeeldheid in de publieke opinie over het thema. Hoewel er vaak erkenning is voor de specifieke noden van jongvolwassenen en het belang van een alternatieve aanpak, botst de concrete uitwerking ervan geregeld op weerstand. Dit sluit nauw aan bij het zogenaamde NIMBY-principe ('not in my backyard'). Toch valt op dat uit onze eigen bevraging via Google Forms, ingevuld door 293 respondenten, maar liefst 79,5% aangaf open te staan voor een loopplankhuis in hun buurt. Dit cijfer toont aan dat het NIMBY-effect mogelijk minder sterk speelt dan vaak wordt aangenomen, of dat mensen onder specifieke voorwaarden wel bereid zijn dergelijke initiatieven in hun omgeving te aanvaarden. Deze voorwaarden zijn bijvoorbeeld goed geïnformeerd worden en open communicatie. Het is dus belangrijk om met deze specifieke voorwaarden aan de slag te gaan.

De vraag of het wenselijk is om jongvolwassenen in detentie apart van andere leeftijdsgroepen te plaatsen, wordt vaak gesteld zowel in de praktijk als door deskundigen. Sommige experts uiten bezorgdheid over de potentiële negatieve effecten van een dergelijke afzondering, waarbij vooral het risico van het ontwikkelen van risicovol gedrag en macho-gedrag binnen eenzelfde leeftijdsgroep wordt genoemd. Anderen vragen zich af of de aanwezigheid van oudere gedetineerden een positief effect kan hebben op jongvolwassenen, aangezien oudere gedetineerden de jongeren mogelijk kunnen aanspreken op negatief gedrag en hen zo positief kunnen beïnvloeden. In dit kader lijkt het essentieel om na te gaan of de afzonderlijke plaatsing van jongvolwassenen

daadwerkelijk een positieve invloed heeft, of dat de aanwezigheid van oudere gedetineerden als een beschermende factor kan dienen.

Volgens onze google forms bevraging, bleek 74,1% van de deelnemers positief te staan tegenover de gescheiden detentie van jongvolwassenen. 18,8% was negatief; 5,1% neutraal en 2% gaf geen mening. Deze cijfers tonen aan dat de scheiding van jongvolwassenen in detentie mogelijk minder weerstand oproept dan vaak wordt aangenomen. Dit zou erop kunnen wijzen dat, onder bepaalde voorwaarden, er steun bestaat voor deze benadering, ook al blijven de dynamieken tussen jongvolwassenen en andere gedetineerden een belangrijk aandachtspunt. Het blijft dus van groot belang om verder onderzoek te verrichten naar de specifieke voorwaarden waaronder deze detentievorm effectief zou kunnen zijn.

De gebruikte onderzoeksmethoden leverden relevante inzichten op, maar moeten met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden. Door de combinatie van kwalitatieve interviews en een kwantitatieve survey via Google Forms werd getracht zowel inhoudelijke verdieping als een bredere blik te bekomen. De interviews werden afgenomen bij professionals en experts uit het werkveld, waardoor de resultaten een beperkt, maar wel verdiepend beeld bieden. De visie van personen die uitgesproken tegenstander zijn van alternatieve detentievormen bleef onderbelicht. We veronderstellen dat hier verschillende redenen voor zijn. Enerzijds waren er tijdens het buurtonderzoek mensen die niet met ons wilden praten. Wellicht zijn het juist deze buurtbewoners die tegenstander zijn van alternatieve detentievormen. Voornamelijk de buurtbewoners die voorstander waren, en een uitgesproken mening hadden, waren ook echt bereid om deze te delen met ons.

Anderzijds waren er ook de experts die hun mening genuanceerd brachten. We merkten dat sommigen wel een kritische mening hadden, maar deze niet zwart-wit op papier wilden laten zetten. We vermoeden dat de experts afwachtend zijn over dit pioniersconcept.

Ook de verspreiding van de survey via het eigen netwerk bracht een selectie-effect met zich mee: de meerderheid van de 293 respondenten deelde een gelijkaardige visie op het thema. We zijn ons ervan bewust dat deze groep te beperkt is om uitspraken te doen over de algemene publieke opinie.

We merkten grote verschillen tussen de werking van beide detentiehuizen in ons land. Waar er bij het ene detentiehuis een duidelijk gestructureerd dagritme is voor de bewoners, zien we dit bij het ander detentiehuis niet. Ook bij het inzetten op groepsverbinding en alledaagse taken zijn er grote verschillen. Beleid en omkadering rond sportactiviteiten, buurtactiviteiten... is bij één van de detentiehuizen nog niet bestaand.

Bij het concept van een loopplankhuis, waar er uitsluitend met jongvolwassenen wordt gewerkt, vinden we het zeer belangrijk dat deze omkadering aanwezig is. Het is van groot belang, voor de jongvolwassenen, dat er wordt gewerkt aan zaken zoals dagritme, groepsverbinding, alledaagse taken...

Samenvattend toont deze bachelorproef aan dat het idee van een aparte detentievorm voor jongvolwassenen uiteenlopende meningen ontvangt. De praktijk geeft duidelijke signalen over de nood aan maatwerk, maar is ook kritisch tegenover een alternatieve vorm van detentie voor jongvolwassenen. Ook de buurt moet tijdig en correct betrokken worden bij dergelijke projecten. Deze inzichten kunnen richtinggevend zijn voor toekomstig beleid en onderzoek.

5.2 Reflectie

5.2.1 Oog voor de bredere context

We leerden de praktijkcontext goed kennen en keken met een holistische blik. De praktijk leerden we als eerste kennen door zelf ter plaatse te gaan en met de buurt te spreken tijdens ons buurtonderzoek. Ook spraken we met talloze experts en ervaringsdeskundigen wat ons een mooi beeld gaf van de context waarin we ons bevonden. Met alle info die we uit onze interviews en contacten haalden konden we beginnen te brainstormen over de belangrijkste contacten en activiteiten die nodig zijn voor de ondersteuning van jongvolwassenen in detentie. Zo werd duidelijk wie er allemaal een rol speelt in dit proces en die we moesten verwerken in ons conceptplan.

We willen structurele veranderingen teweegbrengen met ons conceptplan, dit gaat dan ook verder dan één organisatie, bijvoorbeeld vzw De Huizen. Daarom is de betrokkenheid van andere partners essentieel, en worden deze ook expliciet opgenomen in het conceptplan.

Het conceptplan is toekomstgericht opgesteld. We hebben gekeken naar hoe er voor de bestaande situatie, namelijk het probleem dat het huidige gevangeniswezen verouderd is en dat alternatieve vormen van detentie traag op gang komen, een oplossing kan gezocht worden, zodus een loopplankhuis. We stonden stil bij de toekomst waarvoor we een ontwerp maakten en hielden ontwikkelingen en trends bij. Zo hielden we de gemeentelijke en federale verkiezingen van 2024 in de gaten en bekeken we hoe deze onze bachelorproef zouden beïnvloeden.

5.2.2 Valideren en onderbouwen

We hebben aan 'gronding' of onderbouwing van ons ontwerp gedaan door verschillende kennisbronnen op te zoeken. We stelden het conceptplan op aan de hand van de verzamelde info die we via verschillende kanalen verkregen.

We nemen de 3 manieren om tot gronding te komen even onder de loep (Van 't Veer et al., 2020). Om het 'ware' te verkennen, raadpleegden we het perspectief van de wetenschap en bestaande theorieën, de bevindingen hieruit kan je onder andere terugvinden in de literatuurstudie. We onderzochten de 'werkelijkheid' die de specifieke context duidelijker in beeld brengt. Hiervoor spraken we met mensen die de relevantie van bepaalde zaken konden benadrukken en ons konden wijzen op meer of minder essentiële zaken, zoals ervaringsdeskundigen en experts. Als laatste keken we naar het 'wenselijke' perspectief. We stonden stil bij de mogelijkheden die ons conceptplan zou bieden en hoe dit toegepast zou kunnen worden in de praktijk, maar ook bij de mogelijke struikelblokken.

5.2.3 Ethisch verantwoord ontwerp

We realiseerden ons dat nieuwe innovaties, alhoewel met juiste intenties, ook ongewenste effecten konden hebben. Bijdragen aan een wereld met (ethisch) verantwoorde zorg is een prioriteit. Als 'ontwerpers' beseffen we dat we verantwoordelijk zijn voor de impact die ons product heeft op de mensen, veiligheid is hier een belangrijke morele waarde. Het loopplankhuis heeft een 'open deur' concept en is daarbij dus minder hoog beveiligd dan een reguliere gevangenis. De kamers (cellen) gaan niet op slot en de bewoners kunnen buitenshuis gaan werken. We zijn er ons van bewust dat hieraan mogelijke risico's gebonden zijn, maar kiezen in het loopplankhuis voor een relatie op basis van vertrouwen. Ook is het zeker mogelijk dat burens of andere partijen hun bezorgdheden uitten over de veiligheid omtrent het loopplankhuis. Deze uitingen hebben we dan ook zo goed als mogelijk verwerkt in ons conceptplan, steeds rekening houdend met de behoeften van jongvolwassenen in detentie, zoals het behouden van autonomie en privacy.

Hier reflecteren we nog eens op één van de pijlers van vzw De Huizen, namelijk 'differentiatie'. Een loopplankhuis is een alternatieve vorm van detentie, maar dat wil niet zeggen dat iedere jongvolwassen gedetineerde hier een plekje zal vinden. Het is belangrijk om rekening te houden met recidiverisico's en dat bewoners gescreend worden op maatschappelijke geschiktheid. In de toekomst zullen er dus loopplankhuizen van verschillende veiligheidsniveaus nodig zijn, om iedere gedetineerde een gepaste vorm van detentie aan te bieden.

5.2.4 Verantwoord gebruik van AI

Artificiële intelligentie is voor ons een relatief nieuwe tool die we nog volop leren gebruiken en die zelf ook nog in constante ontwikkeling is. Bij het opstellen van deze bachelorproef zijn we er dan ook attent op geweest om dit op een zo correct mogelijke manier te doen. AI werd uitsluitend gebruikt om teksten te herschrijven, samen te vatten en te structureren, zonder de inhoud of eigen inbreng aan te tasten. Ook werd AI gebruikt om toevoegingen te doen aan onze brainstormsessies en om inspiratie op te doen voor interviewvragen. AI werd ingezet voor het ontwerp van het logo en de creatieve uitwerking van het conceptplan.

5.3 Conclusie

Deze bachelorproef heeft aangetoond dat het creëren van een duurzaam draagvlak voor een loopplankhuis in de buurt niet enkel noodzakelijk is, maar ook haalbaar mits een doordachte en gestructureerde aanpak. De betrokkenheid van de buurt speelt al vanaf de opstartfase een rol, via open communicatie en participatie.

Het loopplankhuis vormt een waardevolle kans om jongvolwassenen in detentie te begeleiden bij hun re-integratie. Dankzij de kleinschalige en op maat afgestemde aanpak krijgen zij de juiste ondersteuning om zichzelf te ontwikkelen en hun herstelproces aan te gaan. Deze detentievorm draagt niet alleen bij aan het verminderen van recidive, maar versterkt ook de interactie tussen bewoners en de buurt op een constructieve en positieve manier.

Hoewel buurtbewoners aanvankelijk weerstand kunnen bieden, wijst deze bachelorproef erop dat gerichte informatiecampagnes, zoals deur tot deur sensibilisering en samenwerking met lokale organisaties, zoals de Dekenij, aanzienlijk bijdragen aan het verminderen van deze weerstand. Ons conceptplan biedt concrete richtlijnen om deze betrokkenheid structureel vorm te geven en buurtbewoners actief te betrekken bij de werking van het loopplankhuis. Uit ons buurtonderzoek blijkt dat buurtbewoners meer bereid zijn een project te steunen wanneer ze vanaf het begin worden meegenomen in het proces, bijvoorbeeld via informatiesessies, inspraakmomenten en concrete samenwerkingsprojecten zoals vrijwilligerswerk en buurtgerichte activiteiten.

Gent heeft de unieke kans om als pionier in Europa een loopplankhuis te ontwikkelen en te integreren in haar stedelijk beleid. Met dit project kan Gent niet alleen bijdragen aan een herstelgerichte en menswaardige strafuitvoering, maar ook een inspirerend voorbeeld vormen voor andere steden en landen. Dit onderzoek bevestigt dat buurtbewoners een sleutelrol kunnen spelen in de re-integratie van jongvolwassenen en dat een gestructureerde aanpak de basis vormt voor een succesvolle verankering van het loopplankhuis in de samenleving.

6. Literatuurlijst

- Agentschap Justitie en Handhaving. (z.d.). *Je straf uitzitten in een serviceflat. Detentiehuizen zijn altijd nog wat wennen*. Vlaanderen.be.
<https://www.vlaanderen.be/agentschap-justitie-en-handhaving/verhalen-uit-het-agentschap/je-straf-uitzitten-in-een-serviceflat-detentiehuizen-zijn-altijd-nog-wat-wennen>
- ANW (Algemeen Nederlands Woordenboek). (2017). *Jongvolwassenheid*.
<https://anw.ivdnt.org/article/jongvolwassenheid>
- Barendregt, C. S., & Van Der Laan, A. M. (2018). Neuroscientific insights and the Dutch adolescent criminal law: A brief report. *Journal Of Criminal Justice*, 65, 101563. <https://doi.org/10.1016/j.jcrimjus.2018.05.010>
- België. (z.d.). *Belgische Grondwet, artikelen 74–75*. FOD Justitie.
<https://www.ejustice.just.fgov.be/>
- België. (1998). *Koninklijk Besluit: Regelgeving rond geïnterneerden en hun rechten*. FOD Justitie. <https://www.ejustice.just.fgov.be>
- Belgische Senaat. (2024). *Belgische Grondwet (versie 15 mei 2024)*.
https://www.senate.be/doc/const_nl.html
- Bernard, & J, T. (2007, August 30). Gresham M. Sykes | *American criminologist & social theorist*. *Encyclopedia Britannica*.
<https://www.britannica.com/biography/Gresham-M-Sykes>
- Beslissingen. (z.d.). Rechtspraak CTRG.
<https://rechtspraak.ctrg.belgium.be/beslissingen-en-beroepen>
- Bouvroy, K., Mebis, A., Mot, M., Schuermans, J., Vandenbogaerde, L., & Vanderbeke, K. (2023). Van cel naar herstel: *Het ongehoorde verhaal van jongvolwassenen in detentie*. In Wancour Tineke, De Smet Stefaan, & Vzw De Huizen, Bachelorproef voorgedragen tot het bekomen van de graad van Bachelor in de Orthopedagogie.
- Braams, B. R., van Duijvenvoorde, A. C., Peper, J. S., & Crone, E. A. (2015). Longitudinal changes in adolescent risk-taking: a comprehensive study of neural responses to rewards, pubertal development, and risk-taking behavior. *Journal of neuroscience*, 35(18), 7226-7238.
- BRAL vzw. (z.d.). *Not in my backyard: Lokaal, maar niet individualistisch?*
https://bral.brussels/nl/artikel/not-my-backyard-lokaal-maar-niet-individualistisch#_ftn1
- Centrum voor Commissies van Toezicht. (z.d.). *Commissies van Toezicht*.
<https://ctrq.belgium.be/commissies-van-toezicht/>

- Centrale Toezichtsraad voor het Gevangeniswezen. (2023). Jaarverslag 2023.
https://ctrq.belgium.be/wpcontent/uploads/2019/08/CTRQ_Jaarverslag_2022_NL_DEF.pdf
- Commissie van Toezicht bij de Gevangenis te Gent. (2024). *Jaarverslag 2024*.
- Claessen, J., & van Hoek, A. (2022). Herstelrecht oftewel restorative justice. In J. Claessen, & A. van Hoek (editors), *Herstelrecht door de ogen van...: Reflecties op restorative justice vanuit 27 verschillende perspectieven* (blz. 47-63). Boom Criminologie.
- Commissie voor de Rechten van de Mens. (2024). Verslag over geïnterneerden in Belgische gevangenissen. <https://www.mensenrechten.be>
- Crewe, B. (2011). Depth, weight, tightness: Revisiting the pains of imprisonment. *Punishment & Society*, 13(5), 509-529.
<https://doi.org/10.1177/1462474511422172> (Original work published 2011)
- Dahl, R. E., Allen, N. B., Wilbrecht, L., & Suleiman, A. B. (2018). Importance of investing in adolescence from a developmental science perspective. *Nature*, 554(7693), 441–450. <https://doi.org/10.1038/nature25770>
- Dear, M. (1992). Understanding and overcoming the NIMBY syndrome. *Journal of the American Planning Association*, 58(3), 288–300.
<https://doi.org/10.1080/01944369208975808>
- De Huizen. (z.d.). *Detentie- en transitiehuizen in België: Adressen en Locaties op Google Maps*. <https://www.dehuizen.be/in-de-praktijk/huizen-in-belgie>
- De Huizen. (z.d.). *Het Detentiehuis: Innovatief Concept met een Mensgerichte Aanpak voor een Herstelgerichte Strafitvoering*.
<https://www.dehuizen.be/ons-concept/het-detentiehuis>
- Detentie en herstelgericht werken* | samvzw. (n.d.). Samvzw.
<https://www.samvzw.be/kennis/detentie-en-herstelgericht-werken>
- De vergeetput. (2021, 9 oktober). Dwars. <https://dwars.be/nl/artikel/de-vergeetput>
- De Vos, H., & Vanhouche, A.-S. (2019). *Conferentie: RESCALED. Fatik*, 162, 39–47.
- Dirkx, J., & Lemaître, A. (2020). Penitentiaire context en detentiebeleid. In G. Vervaeke, B. Easton & C. Goethals (Eds.), *Handboek criminologie* (pp. 455-476). Acco.
- Eerste Kamer der Staten-Generaal. (2019, december 20). *De aparte bejegening van jongvolwassenen in het strafrecht*.
https://www.eerstekamer.nl/overig/20191220/de_aparte_bejegening_van/document
- Encyclo - Digischool Begrippenlijst `Ruimtelijke ordening`. (z.d.).
<https://www.encyclo.nl/lokaal/10092&page=0>

- Etaamb.Openjustice.Be. (2005, 1 februari). Wet van 12/01/2005 basiswet betreffende het gevangeniswezen en de rechtspositie van de gedetineerden. https://etaamb.openjustice.be/nl/wet-van-12-januari-2005_n2005009033.html
- Europees Hof voor de Rechten van de Mens. (1950). *Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens*. <https://www.echr.coe.int>
- Federale Overheidsdienst Justitie. (z.d.). *Adres detentiehuis Kortrijk*. Justitie.belgium.be. https://justitie.belgium.be/nl/themas_en_dossiers/gevangenen/belgische_gevangenen/detentiehuizen/adres_detentiehuis_kortrijk
- Federale Overheidsdienst Justitie. (z.d.). *Adres detentiehuis Vorst*. Justitie.belgium.be. https://justitie.belgium.be/nl/themas_en_dossiers/gevangenen/belgische_gevangenen/detentiehuizen/adres_detentiehuis_vorst
- Gailliaert, M. (2020, oktober 16). 'Jonge mensen sluit je niet op in de gevangenis'. Sociaal.Net. <https://sociaal.net/opinie/jonge-mensen-sluit-je-niet-op-in-de-gevangenis/>
- Galván, A. (2013). The Teenage Brain. *Current Directions in Psychological Science*, 22(2), 88–93. <https://doi.org/10.1177/0963721413480859>
- Galvan, A., Hare, T. A., Parra, C. E., Penn, J., Voss, H., Glover, G., & Casey, B. J. (2006). Earlier Development of the Accumbens Relative to Orbitofrontal Cortex Might Underlie Risk-Taking Behavior in Adolescents. *Journal Of Neuroscience*, 26(25), 6885–6892. <https://doi.org/10.1523/jneurosci.1062-06.2006>
- Gross, J. J. (2015). Emotion regulation: Current status and future prospects. *Psychological Inquiry*, 26(1), 1–26. <https://doi.org/10.1080/1047840X.2014.940781>
- Het Detentiehuis: Innovatief Concept met een Mensgerichte Aanpak voor een Herstelgerichte Strafvuitvoering*. (z.d.). <https://www.dehuizen.be/ons-concept/het-detentiehuis>
- Hoekstra, M.S., & den Bak, R.R. (2021). Herstel in detentie. Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum. <https://repository.wodc.nl/bitstream/handle/20.500.12832/3128/Cahier%202021-26-volledige-tekst.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Inspectie Justitie en Veiligheid. (2020). Klachten en toezicht binnen detentie. Ministerie van Justitie en Veiligheid. <https://www.inspectie-jenv.nl>
- Iacovou, M. (2001). *Family composition and children's educational outcomes* (Working Paper). Institute for Social and Economic Research (ISER). <https://www.iser.essex.ac.uk/research/publications/working-papers/iser/2001-12>

- Kansenfabriek. (2023). *Statistieken over dakloosheid in Gent*.
<https://www.kansenfabriek.be>
- KU Leuven. (2018). *Gevangenen met lange straf zitten die steeds vaker uit.*
 Nieuws. <https://nieuws.kuleuven.be/nl/2018/vervroegd-vrij-toch-maar-niet/view>
- Leigey, M. E., & Ryder, M. A. (2015). The pains of permanent imprisonment: Examining perceptions of confinement among older life without parole inmates. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 59(7), 726–742. <https://doi.org/10.1177/0305735614561260>
- Liga voor Mensenrechten. (2024). Jaarverslag over Belgische mensenrechten en justitie. <https://www.mensenrechten.be>
- Link, B. G., & Phelan, J. C. (2001). Conceptualizing stigma. *Annual Review of Sociology*, 27(1), 363–385. <https://doi.org/10.1146/annurev.soc.27.1.363>
- Ludwigs, M., & Hillege, S. (2020). *Jongvolwassenen in detentie: Ontwikkeling, gedrag en kansen op terugval* (WODC-rapport). Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum.
<https://www.wodc.nl/onderzoeksdatabase/3228-jongvolwassenen-in-detentie.aspx>
- McAvoy, G. E. (1998). Partisan Probing and Democratic Decisionmaking Rethinking the Nimby Syndrome. *Policy Studies Journal*, 26(2), 274–292.
<https://doi.org/10.1111/j.1541-0072.1998.tb01899.x>
- Mine, B., & Robert, L. (2015). Recidive na een rechterlijke beslissing. nationale cijfers op basis van het Centraal Strafregister. In
https://nicc.fgov.be/upload/publicaties/rapport_38_0.pdf. Nationaal instituut voor criminalistiek en criminologie. Geraadpleegd op 7 mei 2025, van
https://nicc.fgov.be/upload/publicaties/rapport_38_0.pdf
- Nieuwbeerta, P., Blokland, A., & Nagin, D. (2009). Assessing the impact of imprisonment on recidivism. *Journal of Quantitative Criminology*, 25(3), 227–257. <https://doi.org/10.1007/s10940-009-9073-5>
- Peake, S. J., Dishion, T. J., Stormshak, E. A., Moore, W. E., & Pfeifer, J. H. (2013). Risk-taking and social exclusion in adolescence: Neural mechanisms underlying peer influences on decision-making. *NeuroImage*, 82, 23–34.
<https://doi.org/10.1016/j.neuroimage.2013.05.061>
- Rechtspraak CTRG. (z.d.). *Beslissingen en beroepen*. Rechtspraak CTRG.
<https://rechtspraak.ctrb.belgium.be/beslissingen-en-beroepen>
- Robbins, S. P., & Judge, T. A. (2019). *Organizational behavior* (18th ed.). Pearson.
- Snacken, S. (2015). De penitentiare praktijk in Europa: tussen bestraffing en resocialisatie. *Tijdschrift voor Criminologie*, 57(4), 295–313.
<https://doi.org/10.5553/TvC/0165182X2015057004002>

- Stad Gent. (2024). *Lokale aanpak van dakloosheid en opvangbeleid*.
<https://stad.gent>
- Staes, G. N. E. B. (2021, 4 oktober). Niet naar de cel, maar naar het Patershol: Gent wil meewerken aan alternatief voor celstraf. *Nieuwsblad*.
https://www.nieuwsblad.be/cnt/dmf20211003_96332977
- Steinberg, L. (2014). *Age of opportunity: Lessons from the new science of adolescence*. Houghton Mifflin Harcourt.
- Steinberg, L. (2013). Does Recent Research on Adolescent Brain Development Inform the Mature Minor Doctrine? *The Journal Of Medicine And Philosophy A Forum For Bioethics And Philosophy Of Medicine*, 38(3), 256–267. <https://doi.org/10.1093/jmp/jht017>
- Stevens, M. C., Pearlson, G. D., Calhoun, V. D., & Bessette, K. L. (2017). Functional Neuroimaging Evidence for Distinct Neurobiological Pathways in Attention-Deficit/Hyperactivity Disorder. *Biological Psychiatry Cognitive Neuroscience And Neuroimaging*, 3(8), 675–685.
<https://doi.org/10.1016/j.bpsc.2017.09.005>
- Sykes, G. M. (2007). *The society of captives: A study of a maximum security prison*. Princeton University Press
- The WHOQOL Group. (1998). Development of the World Health Organization WHOQOL-BREF quality of life assessment. *Psychological Medicine*, 28(3), 551–558. <https://doi.org/10.1017/S0033291798006667>
- Transitiehuizen. (2021, 25 maart). *Eerste Belgische transitiehuis opent deuren in Mechelen*. Transitiehuizen.
<https://transitiehuizen.be/nieuwsbericht/nieuwsbericht-1/>
- Transitiehuizen. (2023, 3 november). *Officiële opening van Transitiehuis Gentbrugge*. Transitiehuizen.
<https://transitiehuizen.be/nieuwsbericht/officiele-opening-van-transitiehuis-gentbrugge/>
- Van gevangenis naar loopplankhuis. (2020).
<https://www.agorawebzine.be/artikels/van-gevangenis-naar-loopplankhuis>
- Van 't Veer, J., Wouters, E., Veeger, M., & Van Der Lugt, R. (2020). *Ontwerpen voor zorg en welzijn*. 1. https://hbo-kennisbank.nl/details/sharekit_hu:oai:surfsharekit.nl:13696598-66ce-4796-8f87-a0435d590a7b?q=monica
- Van Quickenborne, V. (z.d.). *Vincent Van Quickenborne*. Senaat België.
<https://www.senate.be/www/Webdriver?MIval=/showSenator&ID=4115&LANG=nl>
- Van Zyl Smit, D., & Appleton, C. (2019). *Life imprisonment and human rights*. Hart Publishing.

- Veerman, P., & Greeve, P. (2016). Oprekken van de leeftijdsgrens (kind-volwassene) is noodzakelijk. *International Journal of Behavioral Development*, 40(6), 567–573. <https://doi.org/10.1007/s12451-016-0115-9>
- Verlinden, A. (z.d.). *Beleidsverklaring Justitie*. Geraadpleegd op 6 mei 2025, van https://www.anneliesverlinden.be/beleidsverklaring_justitie
- Vervaeck, W. (2024, 25 juni). 25/06 — *Transitiehuis van Leuven officieel geopend*. Team Justitie. <https://www.teamjustitie.be/2024/06/25/transitiehuis-van-leuven-officieel-geopend/>
- Vervaeck, W. (2024a, 10 oktober). 10/10 — *Transitiehuis Edingen officieel in gebruik genomen*. Team Justitie. <https://www.teamjustitie.be/2024/10/01/transitiehuis-edingen-officieel-in-gebruik-genomen/>
- Visie. (2022, 7 april). *RANDOM PRISON: van een grote gevangenis naar een detentiehuis gericht op herstel*. Visie. <https://visie.net/artikel/random-prison-random-prison-van-een-grote-gevangenis-naar-een-detentiehuis-gericht-op-herstelan-een-grote-gevangenis-naar-een-detentiehuis-gericht-op-herstel#:~:text=Minister%20Van%20Quickenbo>
- VZW De Huizen. (z.d.). *Missie & Visie | VZW De Huizen: Van traditionele gevangenissen naar kleinschalige, gedifferentieerde, in de buurt verankerde detentie voor een duurzame, inclusieve en veilige samenleving*. <https://www.dehuizen.be/over/missie-visie>
- Windzio, M. (2006). Is there a deterrent effect of pains of imprisonment?: The impact of 'social costs' of first incarceration on the hazard rate of recidivism. *Punishment & Society*, 8(3), 341-364. <https://doi.org/10.1177/1462474506064701>
- ZAMBLE, E. (1992). Behavior and Adaptation in Long-Term Prison Inmates: Descriptive Longitudinal Results. *Criminal Justice and Behavior*, 19(4), 409-425. <https://doi.org/10.1177/0093854892019004005>

7. Begrippenlijst

Emotie- en impulsregulatie ^I	Dit betreft het vermogen van een persoon om emoties en impulsen te herkennen, begrijpen en beheersen, zodat deze op een sociaal aanvaardbare manier kunnen worden geuit (Gross, 2015).
Gegronde klacht ^{II}	Een gegronde klacht is een formele klacht die door een bevoegde instantie, op basis van onderzoek en bewijs, als terecht en valide wordt erkend (Inspectie Justitie en Veiligheid, 2020).
Hiërarchie ^{III}	Hiërarchie is de ordening van personen of functies binnen een groep of organisatie volgens status, macht of autoriteit (Robbins & Judge, 2019).
Kwaliteit van leven (KVL) of Quality of life (QOL) ^{IV}	Kwaliteit van leven verwijst naar iemand zijn subjectieve perceptie van welzijn binnen fysieke, psychologische, sociale en omgevingsdimensies (The WHOQOL Group, 1998).
Not in my backyard-effect Not in my backyard-fenomeen (NIMBY) ^V	Dit fenomeen beschrijft de situatie waarbij mensen maatschappelijke voorzieningen (zoals opvangcentra of gevangenissen) wel belangrijk vinden, maar ze het niet in hun eigen woonomgeving willen hebben (Dear, 1992).
Penitentiair paradigma ^{VI}	Een penitentiair paradigma is het dominante denkkader binnen het gevangeniswezen dat bepaalt hoe detentie wordt vormgegeven en verantwoord. Van strikte strafuitvoering tot resocialisatiegericht beleid (Snacken, 2015).
Recidive ^{VII}	Recidive betekent het opnieuw plegen van strafbare feiten door een persoon die eerder al veroordeeld werd, en geldt als een belangrijke graadmeter voor de effectiviteit van strafrechtelijke sancties (Nieuwbeerta et al., 2009).
Re- integratie ^{VIII}	Re- integratie omvat alle processen en ondersteuning die gericht zijn op de terugkeer van ex- gedetineerden in de maatschappij, met als doel herval te voorkomen en sociale participatie te bevorderen (Van Zyl Smit & Appleton, 2019).
Stigmatiseren ^{IX}	Stigmatiseren betekent het toekennen van negatieve stereotypen aan een persoon of groep, waardoor die sociaal uitgesloten of gediscrimineerd wordt (Link & Phelan, 2001).

Traditionele detentievormen ^x	Detentie verwijst naar het vasthouden van personen in een gesloten instelling, waarbij traditionele detentievormen worden gekenmerkt door een strikte scheiding van de samenleving, een sterke nadruk op beveiliging en beperkte autonomie voor gedetineerden (Dirkx & Lemaître, 2020).
--	---

8. Bijlagen

Bijlage 1. Detentiehuizen en transitiehuizen geopend in België

Detentiehuizen	
Opening	Locatie
September 2022	Kortrijk
Juli 2023	Vorst

Transitiehuizen	
Opening	Locatie
September 2019	Mechelen
Oktober 2023	Gent-Brugge
Juni 2024	Leuven
Nog te openen	
Maart-juni 2025	Hamme

Bijlage 2. Gebruikte groeperingen bij het coderen van de interviews

- Buurt
- Persoonlijke meningen over loopplank – en detentiehuizen
- Netwerk van gedetineerden
- Meningen over het huidige gevangeniswezen
- Nazorg en re-integratie
- Jongvolwassenen in detentie
- Behoeften van gedetineerden

Bijlage 3. Lijst gecontacteerde personen, voorzieningen of organisaties

Functie
1. Justitieel welzijnswerker gevangenis Dendermonde
2. Woonbegeleider kwetsbare jongeren bij het JAC in Oostende
3. Coördinator gevangenis Sint-Gillis– Transit vzw

4. Penitentiair beambte gevangenis Oudenaarde
5. Penitentiair beambte gevangenis Brugge
6. Docent sociaal werk, oud - medewerker JWW
7. CAW-medewerker detentiehuis Kortrijk
8. Cultuur- en sport medewerker - Rode Antraciet- detentiehuis Vorst
9. Cultuur- en sport medewerker - Rode Antraciet- detentiehuis Kortrijk
10. Gevangenisdirecteur Oudenaarde
11. Ex - penitentiair beambte arresthuis Brussel
12. Docent onderzoeker Universiteit Antwerpen
13. Stagiair Zorgequipe gevangenis Gent
14. Coördinator Outreachend werken Gent
15. Onderzoeker Hogeschool Gent
16. Lector HoGent - expert
17. Onderzoekster Hogeschool Gent
18. Trajectbegeleiding voor jongvolwassenen (18 – 30jaar) in of uit detentie - U Turn Antwerpen
19. Jeugd en welzijnswerker CAW Gent
20. CAW- medewerker Antwerpen
21. Medewerker Back on Track+ regio Zuid- West Vlaanderen & Roeselare
22. Medewerker Transitiehuis Gentbrugge
23. Psychosociale Dienst gevangenis Gent
24. Trajectbegeleiding voor jeugd- en jongvolwassenendelinquentie
25. VZW Klasbak
26. Directielid gevangenis Gent
27. Straathoekwerker Gent
28. Topcoaches: team hulpverleners die (ex) gedetineerde jongeren coacht bij hun terugkeer in de samenleving.

29. Medewerker gemeenschapsinstelling De Zande
30. Medewerker Back on Track
31. Koninklijke Dekenij Patershol
32. Leefgroep begeleider De Zande
33. Pratershol Gent
34. Minister van Justitie
35. Woonzorgcentrum Domino Gent

Bijlage 4. Interviewvragen aan experts en mensen uit het werkveld

1. Introductie

- Kunt u zichzelf kort voorstellen?
- Wat houdt uw rol als beleidscoördinator hulp- en dienstverlening precies in, en welke verantwoordelijkheden komen daarbij kijken?
- Komt u vaak in contact met jongvolwassenen? (18-25-jarigen)

2. Algemene visie op huidige gevangenisstelsel en hulpverlening

- Wat vindt u het meest uitdagend aan uw werk? En wat geeft u voldoening?
- Hoe kijkt u naar hoe het gevangenisstelsel in België er momenteel uitziet?
- Wat vindt u dat goed werkt in het huidige stelsel voor hulp- en dienstverlening aan gedetineerden?
- Waar denkt u dat het huidige stelsel tekortschiet, specifiek met betrekking tot re-integratie?
- Denkt u dat jongvolwassenen voldoende aandacht krijgen binnen het bestaande stelsel?
 - o Vindt u dat ze anders moeten worden behandeld dan volwassenen? Of merkt u dat dit eventueel nodig zou zijn?

3. Kennis omtrent detentiehuis:

- Bent u bekend met het concept van een detentiehuis? Zo ja, wat weet u er al over?
- Hoe verschilt volgens u een detentiehuis van een reguliere gevangenis?
- Denkt u dat detentiehuizen een nuttige aanvulling kunnen zijn op het huidige gevangenisstelsel? Waarom (niet)?

4. Kennis en visie loopplankhuis

- Weet u wat een loopplankhuis is, en denkt u dat dit een meerwaarde zou kunnen bieden aan ons strafstelsel?
- Wat zijn volgens u de belangrijkste behoeften van gedetineerde jongvolwassenen?
- Ziet u ook mogelijke risico's of uitdagingen om een loopplankhuis te realiseren, zo ja, welke?
- Hoe denkt u dat een loopplankhuis jongvolwassenen beter kan ondersteunen in re-integratie en het voorkomen van recidive?

5. Draagvlak in de buurt

- Hoe reageren buurtbewoners volgens u op de aanwezigheid van een gevangenis in hun omgeving?
- Heeft u ervaring met projecten of initiatieven die buurtbewoners betrekken bij re-integratie van gedetineerden? Wat werkte goed, en wat niet?
- Wat kan volgens u helpen om misverstanden en vooroordelen over gedetineerden te verminderen binnen een buurt?
- Welke factoren zijn volgens u cruciaal om een loopplankhuis succesvol te maken, zowel intern (voor de bewoners) als extern (voor de buurt)?

6. Samenwerking en re-integratie

- Hoe kan een loopplankhuis volgens u samenwerken met lokale instanties, zoals gemeentes, sociale diensten of buurtverenigingen?
- Welke rol ziet u weggelegd voor vrijwilligers en buurtbewoners bij het ondersteunen van de jongvolwassenen in een loopplankhuis?

7. Toekomstvisie:

- Ziet u zichzelf werken in een loopplankhuis of detentiehuis? Waarom wel/niet?

8. eigen ervaringen en advies

- Heeft u nog aanvullende opmerkingen, zorgen of ideeën die volgens u belangrijk zijn bij het opzetten van een loopplankhuis?

Bijlage 5. Interviewvragen buurtonderzoek

- **Bent u bekend met het concept van een loopplankhuis?** Zo niet, lees de korte uitleg na het beantwoorden van deze vraag.

☐ Ja

☐ Nee

Wat is een loopplankhuis?

Een loopplankhuis is een kleinschalige woonvorm voor jongvolwassenen (18 tot 25 jaar) die een straf (van max 3 jaar) uitzitten op een manier die gericht is op hun persoonlijke ontwikkeling en re-integratie. Het huis biedt begeleiding op maat, waarbij bewoners kunnen werken aan belangrijke vaardigheden zoals het vinden van werk, studeren, of het opbouwen van een gezonde dagstructuur.

Doordat het kleinschalig is, voelt het meer als een thuis en is er veel persoonlijke aandacht. Het loopplankhuis is sterk verankerd in de buurt, waardoor bewoners actief kunnen deelnemen aan de gemeenschap. Deze aanpak helpt niet alleen bij hun re-integratie, maar vermindert ook de kans op terugval in crimineel gedrag (recidive).

- **Ziet u de meerwaarde van een loopplankhuis?**

☐ Ja

☐ Nee

Waarom wel/ niet:

- **Hoe staat u tegenover het oprichten van een loopplankhuis in uw buurt?**

☐ Positief

☐ Neutraal

☐ Negatief

☐ Geen mening

- **Wat zou u belangrijk vinden bij de oprichting van een loopplankhuis in uw buurt?**

(Open vraag, bv.: communicatie, veiligheid, bijdragen aan de buurt, regels enz.)

- **Welke zorgen heeft u mogelijk over een loopplankhuis in uw buurt?**

(Open vraag, bv.: veiligheid, invloed op de buurt/ privédomein enz.)

Verwachtingen rond communicatie en betrokkenheid

- **Hoe zou u op de hoogte willen gehouden worden over de activiteiten en bewoners van het loopplankhuis?**

- ☐ Nieuwsbrief
- ☐ Open dagen
- ☐ Informatieavonden
- ☐ Sociale media
- ☐ Geen voorkeur
- ☐ Ik wil niet op de hoogte worden gehouden
- ☐ Andere

Buurtintegratie en samenwerking

- **Zou u ervoor openstaan om in contact te komen met de deelnemers van het loopplankhuis?** (Door bijvoorbeeld in het detentiehuis op de koffie te komen, dat de deelnemers meehelpen met de groendienst, vrijwilligerswerk, pannenkoeken namiddag, ...)

- ☐ Ja
- ☐ Nee

Waarom wel/ niet:

- **Heeft u suggesties waarop de deelnemers iets kunnen teruggeven aan de buurt?** (*Open vraag*)

Veiligheid en vertrouwen

- **Wat zou u nodig hebben om vertrouwen te hebben in een loopplankhuis in uw buurt?** (*Open vraag, bv.: toezicht, contactpersoon, duidelijke regels, duidelijke uitleg enz.*)

Open vragen

Heeft u nog vragen of opmerkingen over het idee van een loopplankhuis in uw buurt? (*Open vraag*)

Wat zou u graag willen weten over het dagelijks leven in een loopplankhuis of de doelgroep? (*Open vraag*)

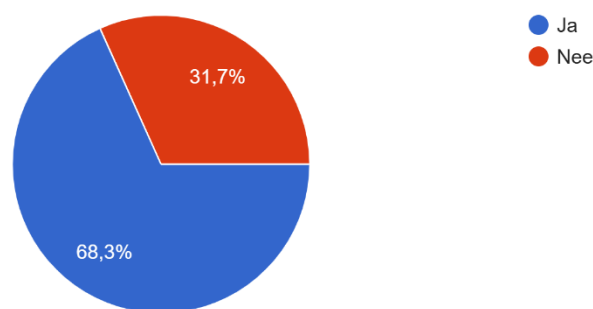
Bijlage 6. Resultaten online vragenlijst (Google Forms)

Algemene resultaten

- Het merendeel van de respondenten waren vrouwen.
- **68,3%** van de ondervraagden had al eerder van een detentiehuis gehoord.
- De kennis over detentiehuizen kwam voornamelijk uit de media, opleiding of werkveld.
- Een recent uitgezonden televisieprogramma over detentiehuizen werd ook vaak aangehaald als informatiebron.
- Loopplankhuizen waren minder bekend onder de respondenten.

1. Heb je al gehoord van een detentiehuis?

293 antwoorden

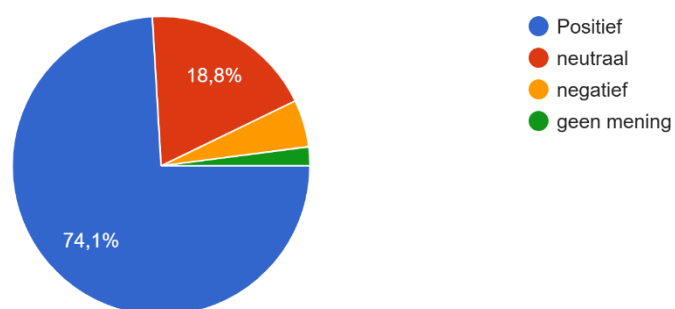
Houding ten opzichte van een aparte detentie voor jongvolwassenen (18-25jaar)

Op de vraag hoe men tegenover het idee staat om jongvolwassenen apart in detentie te houden, gaven de respondenten de volgende antwoorden:

- **74,1%** vond dit een goed idee.
- **18,8%** was neutraal.
- **5,1%** was negatief over dit idee.
- **2%** had geen mening.

3. Hoe sta je tegenover het idee dat jongvolwassenen (18-25j) apart in detentie worden gehouden?

293 antwoorden

Positieve effecten van een loopplankhuis op jongeren

Respondenten gaven aan dat een loopplankhuis verschillende voordelen biedt. De drie meest genoemde positieve effecten waren:

- **71%:** Persoonlijke groei van de jongeren.
- **65,2%:** Vermindering van recidive.
- **63,8%:** Betere verbinding met de samenleving.

Belangrijke aspecten voor de buurt

Bij de vraag wat respondenten belangrijk vinden als er een loopplankhuis in hun buurt zou komen, werden de volgende aspecten het vaakst genoemd:

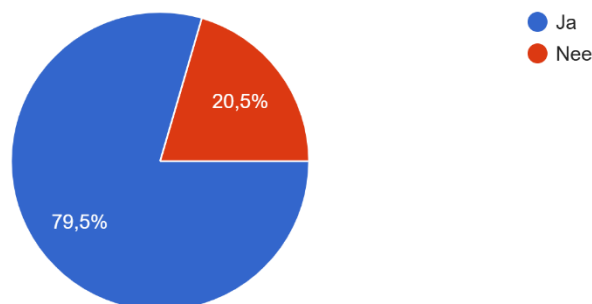
- **85%:** Open communicatie over het project.
- **68,6%:** Informatie over de veiligheidsmaatregelen.
- **55,3%:** Informatie over de positieve impact op jongeren.
- **51,9%:** Betrokkenheid bij lokale initiatieven of projecten.

Bereidheid om een loopplankhuis in de buurt te accepteren

Op de vraag of men open zou staan voor een loopplankhuis in de eigen buurt, antwoordde:

- **79,5%:** Ja.
- **20,5%:** Nee.

7. Na het invullen van deze vragenlijst, zou je open staan voor een loopplankhuis in jouw buurt?
293 antwoorden

Bijlage 7. Conceptplan

Conceptplan
'Van gesloten deur tot open buurt'

LOOPPLANKHUIS

door Deleu Louca, Demeyer Rune, De Weerd Laure, Loomans Hannah,
Ovaere Moran en Vincke Jasper

Inhoud

Wie zijn wij?	4
Waarom een conceptplan?	4
Wat is een loopplankhuis?	4
Voor wie is het en waarom?	5
De doelgroep	5
Het doel	5
1. Inleiding	6
2. Inzetten op de buurt en verbindingen.....	7
2.1 Analyse van de buurt en het NIMBY effect	8
2.2 Communicatieplan: hoe informeren we de buurt?.....	9
2.3 Contactmomenten tussen loopplankhuis en buurt	10
2.4 Buurtambassadeurs aanstellen	10
2.5 Buurt als eerste inlichten en blijven betrekken	11
2.6 Succesverhalen delen (Good Practices)	12
Samenvattend	12
3. Organisaties en partners betrekken.....	13
3.1 Mogelijke organisaties en samenwerkingsverbanden.....	14
3.2 Hoe nodig je uit tot samenwerking?	16
4. Praktische uitvoering.....	18
4.1 Opstellen van een voorlopig werkplan en tijdlijn	19
Fase 1 – Fundament & Verbinding.....	20
Fase 2 – Samen Bouwen	20
Fase 3 – Warm Onthaal & Co-creatie	21
4.2 Taakverdeling en verantwoordelijkheden	21
4.3 Indeling van het Caermersklooster.....	22
Ontmoetingsruimte	23
Polyvalente ruimte en tuin.....	24
Atelier en werkruimtes.....	25
Gemeenschappelijke keuken en zitruimte.....	26
Bibliotheek	27
Slaap – en leefruimte.....	28
5. Theoretische modellen.....	29
5.1 Waarom raden wij dit aan?.....	30
5.2 Het Good Lives Model	30

5.3 Het RNR – model	31
5.4 Gebruik van de modellen in het loopplankhuis.....	31
6. Evaluatie en bijsturing	32
6.1 Meten van succes en waarborgen van continue betrokkenheid	33
6.2 Welke feedbackmomenten plan je in?	34
6.3 Veiligheid en betrokkenheid	35
6.4 Conclusie.....	35
Afsluiter.....	36
Bronnen.....	37

Wie zijn wij?

Wij zijn 6 laatstejaarsstudenten uit de opleiding Orthopedagogie aan de Hogeschool Gent. Voor onze bachelorproef gingen wij het afgelopen jaar aan de slag met de onderzoeksvraag: *“Hoe kunnen we een (duurzaam) draagvlak creëren, in de buurt, voor een loopplankhuis dat jongvolwassenen in detentie ondersteunt bij hun re-integratie?”*. Tijdens dit traject maakten we kennis met de forensische zorgsector en verzamelden we waardevolle inzichten. Deze kennis willen wij delen met de wereld in de vorm van dit conceptplan, in de hoop bij te dragen aan de ontwikkeling van een loopplankhuis en aan de bredere toekomst van alternatieve vormen van detentie. Dit conceptplan is het resultaat van interviews met experts, ervaringsdeskundigen, organisaties én gevoed door een grondige analyse van literatuur en maatschappelijke tendensen.

We lieten ons inspireren door organisaties zoals **RESCALED** en **vzw De Huizen**, voor waardevolle inzichten over kleinschalige detentie, alternatieve trajecten en gemeenschapswerking. Voor de praktische uitwerking van ons concept zochten we actief naar aanvullende informatie en inspiratie, aangezien veel van deze aspecten niet aan bod kwamen binnen onze opleiding. Een overzicht van alle geraadpleegde bronnen is terug te vinden in de bronnenlijst achteraan dit conceptplan.

Waarom een conceptplan?

Bij de opstart van een project zoals een loopplankhuis komt heel wat kijken. Verschillende mensen, organisaties en buurtbewoners werken samen en er worden tal van initiatieven en activiteiten gepland. Om al deze stappen overzichtelijk en gestructureerd te laten verlopen, is een conceptplan onmisbaar. Het biedt houvast aan iedereen die betrokken is en zorgt ervoor dat er niets over het hoofd gezien wordt. Dit conceptplan bevat onze ideeën, een visie en de hoofdlijnen voor de uitvoering van een loopplankhuis. We kozen hiervoor omdat het ons de mogelijkheid geeft om onze eigen creatieve insteek te combineren met een praktische aanpak. Het maakt duidelijk wie wat doet, wanneer bepaalde acties gepland staan en hoe de buurt actief betrokken wordt. Zo bouwen we stap voor stap aan een warm en project, waar zowel bewoners als buurtbewoners zich goed bij voelen. Het is een praktisch hulpmiddel dat zorgt voor transparantie, duidelijke communicatie en een vlotte samenwerking.

Wat is een loopplankhuis?

Een loopplankhuis is een kleinschalige vorm van detentie voor jongvolwassenen tussen 18 en 25 jaar die in aanraking zijn gekomen met justitie en een gevangenisstraf kregen. Zij verblijven niet in een traditionele gevangenis, maar tijdelijk in een huiselijke omgeving waar gewerkt wordt aan herstel, begeleiding en een positieve toekomst. Samen met de jongvolwassene wordt er gewerkt aan praktische vaardigheden, het zoeken naar werk of opleiding, of naar zinvolle vrijetijdsbesteding en het versterken van sociale contacten.

Voor wie is het en waarom?

De doelgroep

De doelgroep van het conceptplan is breed: enerzijds de jongvolwassenen in het loopplankhuis zelf, de buurtbewoners, lokale verenigingen, scholen, bedrijven en hulpverleningsorganisaties. Anderzijds maken toekomstige oprichters van het loopplankhuis en de Stad Gent, die het conceptplan kunnen gebruiken als praktische tool, ook een groot deel uit van de doelgroep. Via die weg willen wij graag een impact maken. Door al deze groepen samen te brengen, streeft het conceptplan naar een gedragen en verbindende werking van het loopplankhuis binnen de buurt.

Het doel

Dit conceptplan ondersteunt de opstart van het loopplankhuis en focust op het versterken van de band tussen de buurt rond het Caermersklooster in Gent en de jongvolwassen gedetineerden die er verblijven. Het doel is dat het loopplankhuis een deel wordt in de buurt en dat de buurt een rol kan spelen in de re-integratie van de bewoners. Daarbij ligt de nadruk op het vergroten van het begrip over wat een loopplankhuis precies is en wie er verblijft, het creëren van draagvlak bij buurtbewoners en het open bespreken van mogelijke zorgen of drempels. Tegelijk biedt het conceptplan handvaten om ontmoeting en samenwerking te stimuleren tussen bewoners van het huis en de buurt, en wil het actief inzetten op partnerschappen met lokale organisaties, scholen, jeugdwerkingen, bedrijven en hulpinstanties.

1. Inleiding

Dit conceptplan werd opgesteld in het kader van de opstart van een loopplankhuis in het Patershol in Gent. Het geeft iedereen, die bij dit project betrokken is, een duidelijk en mensgericht hulpmiddel om op terug te vallen. Van buurtbewoners en vrijwilligers tot organisaties, de stad en begeleiding van het loopplankhuis.

We geloven erin dat herstel niet enkel binnen de muren van het loopplankhuis plaatsvindt, maar ook in verbinding met de samenleving. Daarom staat buurtbetrokkenheid centraal. Door open communicatie, participatie en samenwerking te stimuleren, bouwen we aan een buurt waar wederzijds begrip en vertrouwen kan groeien. Dit verlaagt eventuele drempels, maakt zorgen bespreekbaar en zorgt voor een warme, veilige omgeving waarin de jongvolwassene echt kan groeien.

Binnen dit conceptplan bespreken we 5 belangrijke onderdelen:

1. Inzetten op **ontmoeting en verbinding met de buurt**, waarbij we focussen op het betrekken van buurtbewoners, het organiseren van activiteiten en het aanstellen van buurtambassadeurs.
2. Inzetten op **de buurt en verbindingen**
3. **Samenwerking met organisaties en partners**, die hun expertise inzetten om het loopplankhuis te ondersteunen en de werking ervan te versterken.
4. Een **praktische uitvoering** van de opstart, met onder andere een checklist, een voorlopig werkplan en een heldere taakverdeling.
5. Gebruik van **theoretische modellen**, zoals het Good Lives Model en het RNR-model, die richting geven aan de begeleiding en aanpak binnen het loopplankhuis.
6. **Evaluatie** en bijsturing van het project, zodat betrokkenheid, veiligheid en vooruitgang blijvend opgevolgd worden en er waar nodig kan worden bijgestuurd.

In alles is samenleven vooral gebaseerd op goed samenwerken. Door samen te werken, kunnen we jongvolwassenen helpen een stabiele plek in de maatschappij te vinden, met concrete kansen, vertrouwen en mogelijkheden om vooruit te komen.

2. Inzetten op de buurt en verbindingen

2.1 Analyse van de buurt en het NIMBY effect

Analyse van de buurt: *Wie woont er? Welke noden zijn er?*

Het mogelijke loopplankhuis zou komen in het **Caermersklooster**, gelegen in het **Patershol** in Gent. In deze buurt wonen mensen van **verschillende leeftijden** en achtergronden.

(Foto: Patershol)

Om een beter zicht te krijgen op de noden en verwachtingen van de buurt, hebben we een kleinschalig buurtonderzoek uitgevoerd waarin we kennismaakten met bewoners en hun mening over het idee van een loopplankhuis.

Uit ons onderzoek blijkt dat de meeste bewoners positief staan tegenover het project. Ze staan open voor het idee, maar benadrukken wel het belang van twee aspecten: **veiligheid** en **duidelijke communicatie**. We willen mogelijke NIMBY-reacties tegengaan door net daarop in te zetten. Uit onze buurtbevraging gaven buurtbewoners aan dat: *“Het loopplankhuis een goede beveiliging moet hebben en er voldoende toezicht moet zijn.”* Ook op het vlak van communicatie is de boodschap helder: *“De buurt wil goed op de hoogte blijven van wat er gebeurt en wil gemakkelijk vragen kunnen stellen.”*

Een succesvolle opstart van een loopplankhuis begint bij **open, eerlijke** en **transparante communicatie** met de buurt. Het is cruciaal om van bij de start drempels weg te nemen en in te zetten op menselijke verhalen en ontmoetingen. Transparantie en laagdrempelig contact kunnen helpen om mogelijke angst en weerstand om te buigen naar begrip en betrokkenheid.

Zoals vaak het geval is bij nieuwe projecten in een woonwijk, duikt ook hier het **NIMBY-effect** op. Het ‘not in my back yard’-principe. Mensen steunen een initiatief zolang het niet in hun directe omgeving plaatsvindt. Een veelgehoorde uitspraak tijdens de gesprekken was: *“Iedereen vindt het een goed idee, tot het bij hen in de straat komt.”* Dit toont aan hoe hardnekkig dit fenomeen is en hoe belangrijk het is om hier proactief mee om te gaan.

Door nog voor de opstart van het project in te zetten op **open dialoog, ontmoetingen en menselijke verbindingen**, kan veel weerstand worden weggenomen. Wanneer buurtbewoners kennismaken met (toekomstige) bewoners van het loopplankhuis, zien ze hen niet langer enkel als ‘gedetineerde’, maar als mensen met een verhaal. Dit soort ontmoetingen werkt verbindend, doorbreekt vooroordelen en vergroot het draagvlak voor het project.

2.2 Communicatieplan: hoe informeren we de buurt?

Gebruik een mix van communicatiekanalen: huis-aan-huis flyers (liefst in meerdere talen en visueel aantrekkelijk), sociale media (bijvoorbeeld Instagram voor jongere doelgroepen), buurtvergaderingen en persoonlijke gesprekken. In het transitiehuis van Gentbrugge gingen de bewoners samen met leef coaches zelf met flyers rond in de buurt. Dat zorgt voor ontmoeting én doorbreekt het stigma. In Patershol, met z’n uitgesproken wijkgevoel en oudere populatie, is persoonlijke benadering ook essentieel. Eén bewoner merkte op: *“Met alleen sociale media bereik je hier niet iedereen. Je moet echt de combinatie maken.”* Verbinding komt pas als mensen zich gehoord voelen. Daarom is de sleutelvraag: Wat mis jij in de buurt, en wat kan het loopplankhuis bijdragen? Kleine initiatieven zoals boodschappen doen, gras afrijden, honden uitlaten, kunnen het verschil maken. Zoals één expert zei: *“Het onbekende schrikt af. Maar contact maakt het bekend en dan zie je gewoon mensen”*.

Een ontmoetingsavond organiseren om het idee voor te stellen aan de buurt en in dialoog te gaan met de buurtbewoners

Het is van groot belang om al in een vroege fase van het proces, nog vóór de deuren opengaan, maar zodra de eerste plannen vorm krijgen, een eerste ontmoetingsavond te organiseren. Tijdens deze avond wordt het concept van het loopplankhuis toegelicht aan de buurt, en wordt van bij de start ruimte gecreëerd voor vragen, ideeën en betrokkenheid. Op die manier worden buurtbewoners niet alleen geïnformeerd, maar ook actief meegenomen in de opbouw van het project nog vóór het effectief van start gaat.

De ontmoetingsavond kan bij voorkeur plaatsvinden in het Caermersklooster zelf, eventueel in de tuin, zodat buurtbewoners het toekomstige project al van dichtbij kunnen ervaren. Ook andere toegankelijke locaties binnen de wijk, zoals open huis Patershol, zijn mogelijk.

Vorbereiding:

- Uit ons buurtonderzoek is gebleken dat het belangrijk is om **meerdere communicatiekanalen** in te zetten voor het verspreiden van informatie, aangezien de buurt een diverse leeftijdsgroep kent. Naast het verspreiden van uitnodigingen via flyers, kan ook gebruik worden gemaakt van sociale mediakanalen om een breed publiek te bereiken.
- Uit de interviews die we afnamen met verschillende experts in het werkveld, blijkt dat het een heel goed idee is om bij het organiseren van een infomoment ervaringsdeskundigen uit te nodigen. Zo krijgen de buurtbewoners meer inzicht in wie de mensen zijn die in detentie terechtkomen en wat hun moeilijkheden zijn.

2.3 Contactmomenten tussen loopplankhuis en buurt

Voor de opening: een open dag of buurtontbijt waarbij de buurt het huis kunnen bezoeken, kennismaken met het team, en hun vragen kwijt kunnen. Laat ervaringsdeskundigen of bewoners van andere huizen (zoals in de transitiehuizen van Mechelen of Gentbrugge of in detentiehuizen) hun verhaal doen tijdens infosessies of workshops. Een professional zei: *“Als mensen zien wie daar verblijft, verdwijnt het beeld van ‘gevaarlijke criminelen.’” Je ziet gewoon een buurman, iemand die opnieuw wil beginnen.* Na de opstart blijven terugkerende ontmoetingsmomenten belangrijk zoals boekvoorstellingen, optredens, of koffie-inloopmomenten, paasontbijten, wafelbakacties, een ijsjesverkoop op het buurtplein, of samen de buurt proper houden met zwerfvuilacties (zoals bij de ‘Mooimakers’). Zo’n voorbeelden zijn sterke symbolen van betrokkenheid, deze maken zichtbaar dat het loopplankhuis geen bedreiging is, maar een verrijking voor de buurt.

2.4 Buurtambassadeurs aanstellen

Selecteer geëngageerde buurtbewoners die fungeren als aanspreekpunt en het project mee uitdragen. Hun rol is om vragen op te vangen, vertrouwen te geven en correcte info te verspreiden in hun netwerk. Ze vormen een brug tussen het loopplankhuis en de buurt.

Rol van de ambassadeurs

- Vragen of zorgen van buurtbewoners opvangen
- Correcte en transparante informatie verspreiden
- Vertrouwen opbouwen en versterken
- Deelname aan infomomenten of ontmoetingen mee stimuleren
- Een brug vormen tussen het loopplankhuis en de buurt

Profiel van een buurtambassadeur

- Woont in de directe omgeving van het loopplankhuis
- Is sociaal actief in de buurt of wil dit graag zijn (bijv. in een buurtcomité, vereniging of school)
- Heeft een open, verbindende houding
- Kan genuanceerd communiceren en is bereid zich te informeren over het project
- Staat achter de missie van het loopplankhuis

Aantal ambassadeurs

Hoeveel buurtambassadeurs je wil inschakelen is afhankelijk van de grootte en diversiteit van de buurt. Op die manier blijft de werking overzichtelijk en is er voldoende spreiding binnen het netwerk. Gezien de compacte omvang van het Patershol, zouden twee tot drie personen ideaal zijn.

Ondersteuning en opvolging

Het is belangrijk dat de ambassadeurs ondersteund worden vanuit het loopplankhuis (bijv. door een coördinator of verbindingsfiguur). Deze persoon blijft hun vaste aanspreekpunt, zorgt voor updates, organiseert overlegmomenten en ondersteunt waar nodig bij moeilijke vragen of situaties.

2.5 Buurt als eerste inlichten en blijven betrekken

Voor een project als een loopplankhuis is het van groot belang om de buurt als eerste te informeren. Mensen willen graag weten wat er in hun omgeving gebeurt, zeker als het om een initiatief gaat dat mogelijk impact heeft op hun dagelijkse leefomgeving. Daarom is het belangrijk om niet alleen bij de start, maar ook tijdens de verdere uitrol van het project te blijven communiceren en bewoners actief te betrekken. Zo creëer je draagvlak, vermijd je misverstanden en bouw je aan een goede verstandhouding met de buurt.

- **Werk met regelmatige buurtsamenkomsten:** zorg voor blijvende communicatie met de buurt door regelmatig ontmoetingsmomenten te organiseren, zodat bewoners actief kunnen meedenken over beslissingen en de verdere ontwikkeling van het project.
- **Zet in op transparante communicatie:** zorg ervoor dat de communicatie open en helder is. Dit kan door het versturen van een nieuwsbrief die bewoners op de hoogte houdt, het actief gebruiken van sociale media om updates te delen, en door informatie in buurtwinkels of andere centrale plekken te plaatsen, zodat de bewoners op verschillende manieren geïnformeerd worden.

- **Laat de buurt mee nadenken over het programma:** betrek bewoners bij het ontwikkelen van het programma, zodat het aansluit bij hun interesses en behoeften. Vraag hen om ideeën voor activiteiten zoals kookmomenten, tuinieren of workshops, en geef de bewoners ruimte om samen met jou te werken aan het aanbod.
- **Stimuleer vrijwillige inzet van buurtbewoners:** moedig buurtbewoners aan om zich in te zetten als vrijwilliger. Dit versterkt niet alleen hun betrokkenheid bij het project, maar biedt ook kansen voor persoonlijke groei. Vrijwilligers kunnen nieuwe vaardigheden ontwikkelen, ervaringsdeskundigheid opbouwen en bijdragen aan actief burgerschap. Het geeft hun de kans om zinvol met hun vrije tijd om te gaan en deel uit te maken van een warme, samenwerkende gemeenschap. Zorg voor duidelijke rollen en goede ondersteuning, zodat vrijwilligers zich gewaardeerd en gemotiveerd voelen.

2.6 Succesverhalen delen (Good Practices)

Ook in de transitiehuizen in Gentbrugge en Mechelen zetten ze in op verbinding met de buurt. In Mechelen kwamen drie grootmoeders uit het woonzorgcentrum in de buurt samen met deelnemers wafels en appelcake baken, een verbindend moment dat de toon zette (Buekenhoudt, 2024). In het detentiehuis van Kortrijk werd een ‘langste taarttafel’ georganiseerd, een medewerker gaf hierover aan: *“Iedereen bracht iets mee, we dronken koffie, er was cake – dat verbindt echt.”* In Mechelen hielpen bewoners mee aan buurtfeesten, verkochten ijsjes en ondersteunden lokale initiatieven, dat waren zichtbare bijdragen die respect en vertrouwen opwekten. Dergelijke verhalen kunnen via video’s, nieuwsbrieven of sociale media breed gedeeld worden. In het transitiehuis van Gentbrugge gaan bewoners bijvoorbeeld helpen in een koffiehuis in een buurtcentrum. Als er een buurtfeest is, bouwen de bewoners het podium mee op en zijn ze actief in buurtwerkingen zoals voedselbedelingen en fietspunten.

Samenvattend

Informereren, luisteren, zichtbaar zijn en samenwerken met de buurt zijn de sleutels tot succes. Of zoals een coördinator het verwoordde: *“Het is zoals met elke buur, als er iets is, klop je aan en praat je. Onze bewoners zijn daar niet anders in.”*

3. Organisaties en partners betrekken

3.1 Mogelijke organisaties en samenwerkingsverbanden

Voor een goede samenwerking tussen het loopplankhuis en de buurt is het belangrijk om al vroegtijdig contact te leggen met lokale organisaties die actief zijn in het Patershol. Deze organisaties kennen de buurt en haar bewoners goed en kunnen meehelpen om het loopplankhuis op een positieve manier te verankeren in de wijk.

Buurtorganisaties

- **Vzw Lejo 'In Beeld':** bevindt zich momenteel in het Caermersklooster en zet zich in voor jongeren in preciaire leefsituaties die geen of weinig aansluiting vinden tot de samenleving. De organisatie heeft ervaring met jongvolwassenen die in en rond het Patershol wonen en nood hebben aan een extra ontmoetingsplaats en kunnen dus zeker nuttige informatie verstrekken en een goed samenwerkingsverband zijn.
- **Vzw Koninklijke Dekenij Patershol:** hun hoofddoel is de buurtsamenhang versterken door middel van sociale activiteiten zoals opruimacties in de buurt, soep verkopen aan sociale prijzen, buurtfeesten etc. Een van hun bekendste activiteiten zijn de jaarlijkse **Patersholfeesten**, die ontmoeting en solidariteit tussen buurtbewoners stimuleren. De Dekenij is dus een waardevolle partner voor het loopplankhuis, zowel op vlak van informatieverspreiding als bij het opzetten van verbindende buurtactiviteiten.
- **WZC Tempelhof – Domino vzw:** een woonzorgcentrum in de nabije buurt van het Caermersklooster. Via samenwerking kunnen bewoners van het loopplankhuis zich engageren als vrijwilliger in het woonzorgcentrum, bijvoorbeeld door wandelingen te maken met bewoners of andere activiteiten te begeleiden. Dit zorgt voor contact tussen jong en oud en versterkt de sociale rol van het loopplankhuis in de buurt.
- **Open huis Patershol:** een laagdrempelige ontmoetingsplek in het hart van de wijk, waar mensen van alle leeftijden welkom zijn voor een babbel, een drankje of deelname aan kleinschalige activiteiten. Het is een warme plek die buurtbewoners verbindt, wat het tot een logische samenwerkingspartner maakt voor het loopplankhuis.

Gentse organisaties

- **Vzw Touché:** wil de wereld “positief agressief” maken. Ze begeleiden (ex)gedetineerden en mensen met een vraag rond hun kwaadheid, via herstelgerichte en oplossingsgerichte trajecten.
- **Overkop Huis in Gent:** hier zijn jongeren van 12 tot 25 jaar welkom om binnen te wandelen en gezamenlijk te ontspannen en even hun “kopzorgen” te vergeten. Er worden ook activiteiten georganiseerd die als uitlaatklep kunnen dienen voor de jongeren. Ook dient het Huis als een luisterend oor en helpt het team met grote en kleine vragen.
- **Justitieel Welzijnswerk:** als deel van het CAW Gent, zet het JWW zich in voor het begeleiden van gedetineerden en hun families. Ze bieden trajectbegeleiding aan en andere vormen van ondersteuning.

Onderwijs

- **Vzw Klasbak:** richt zich op onderwijs, leren binnen detentie en voor de digitale inclusie van gedetineerden. Voor jongvolwassenen is het behalen van een diploma en het krijgen van voldoende opleiding extra belangrijk, dit helpt het tegengaan van recidive en werkt een goede re-integratie in de hand.

Werkgelegenheid

- **VDAB:** helpt gedetineerden voorbereiden op hun terugkeer naar de maatschappij via loopbaanbegeleiding, bijscholing en opleidingen. Deze organisatie is al actief in de detentiehuisen in Kortrijk en Vorst, waar de bewoners de kansen krijgen om een job buiten de muren van het detentiehuis te zoeken en waarbij VDAB hen begeleidt.

Cultuur en sport

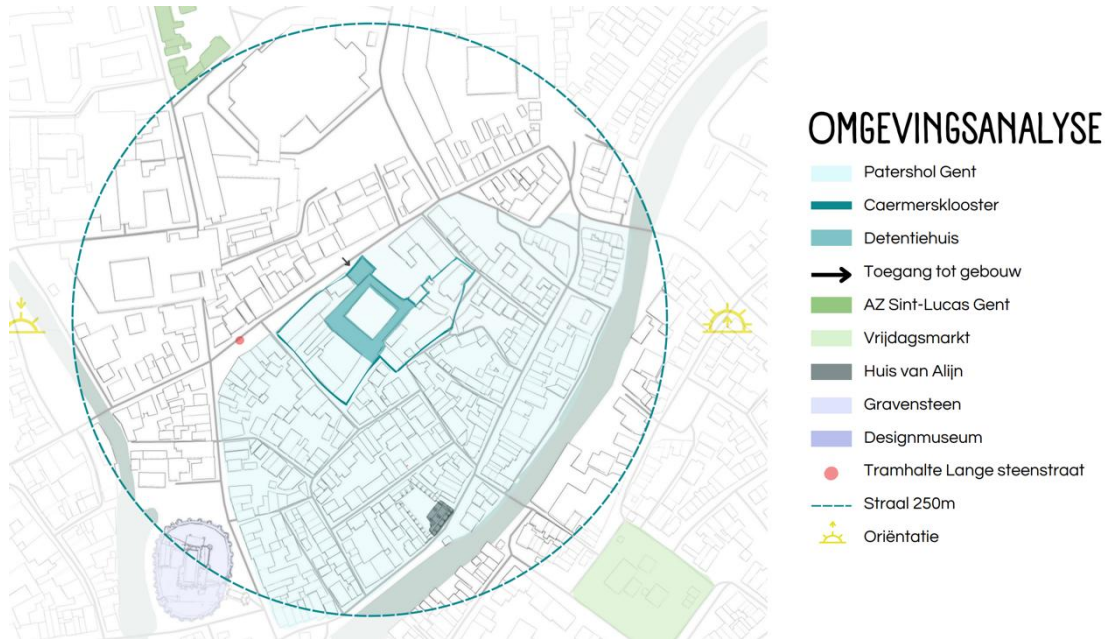
- **Rode Antraciet:** organiseert sport- en cultuuractiviteiten binnen (en buiten) de gevangensmuren voor gedetineerden. Ook zij zijn al actief binnen de detentiehuisen van Vorst en Kortrijk en kunnen dus waardevolle inzichten meebrengen naar nieuwe projecten zoals een loopplankhuis. Wij interviewden twee van hun medewerkers en zij waren alvast enthousiast over een samenwerkingsverband.

Re – integratie en herstel

- **Back on track:** gaat aan de slag met jongeren die dreigen thuis- of dakloos te worden met een extra focus op detentieverlaters. Ze bieden een intensief traject van 1 jaar aan, waarbij er samen wordt gewerkt met de jongvolwassene en het netwerk. Uit een interview met één van hun medewerkers bleek dat zij momenteel niet meer actief zijn in regio Oost – Vlaanderen, maar de organisatie staat open om te kijken naar de mogelijkheden voor een nieuwe samenwerking in Gent!
- **Moderator:** helpt slachtoffers en daders in contact te brengen om onder leiding van een bemiddelaar te spreken over wat er is gebeurd, zodat echt herstel kan gebeuren. Hun focus is ligt op herstelrecht en bemiddeling. Ook worden vormingen en expertise aangeboden voor professionals die herstelgericht willen werken. Zo zou dit een goede samenwerking zijn, niet enkel voor de bewoners van het loopplankhuis, maar ook voor ondersteuning van het personeel.

Conclusie

Contact leggen met bovenstaande organisaties is een waardevolle eerste stap om het loopplankhuis op een duurzame, gedragen manier op te starten in het Patershol in Gent. Een combinatie van samenwerkingen heeft veel voordelen voor zowel bewoners als personeel. We willen benadrukken dat deze lijst niet eindig of definitief is, jaarlijks evolueren organisaties en ontstaan er nieuwe samenwerkingskansen. Deze lijst heeft nog tal van mogelijkheden tot groei en is enkel een opsomming van de huidige, door ons gevonden, organisaties.

(Schets door: Verkinderen Astrid – KASK Interieur en Vormgeving)

3.2 Hoe nodig je uit tot samenwerking?

Vorbereiding

Om te beginnen is het nodig om een document op te stellen waarin het concept van het loopplankhuis duidelijk wordt uitgelegd, hierin kan je bijvoorbeeld missie & visie, doelgroep en doelen verwoorden. Voor veel organisaties zal het concept van een loopplankhuis nieuw zijn, dus goed informeren is de boodschap! Het is belangrijk om duidelijk te formuleren wat de kansen tot samenwerking zijn, bijvoorbeeld begeleiding, gezamenlijke activiteiten, werkplaatsen etc. Beschrijf ook wat het loopplankhuis aan de organisatie kan bieden, bijvoorbeeld maatschappelijke impact, werkrachten en kruisbestuiving.

Contact opname

De meest heldere manier om te communiceren is via e-mail. Benader de organisaties met een korte introductie en een uitnodiging voor een kennismakingsgesprek. Je kan op dit punt al een samenwerkingsvoorstel toevoegen, zodat de organisatie zich vooraf kan inlezen indien gewenst. Om het voorstel aantrekkelijk te maken kan je enkele inspirerende succesverhalen of 'Good Practices' aanhalen (zie 2.6). Indien er geen reactie komt, volg dan op met een telefoontje of een persoonlijk bezoek. Een persoonlijk gesprek blijft vaak het meest impactvol.

Eerste gesprekken en afstemming

Voor aanvang van een ontmoetingsgesprek is het belangrijk om duidelijke doelstellingen te formuleren. *Wat willen we uit deze samenwerking halen?* Deze gesprekken moeten met een open houding worden gevoerd. Door te luisteren naar hun ideeën, vragen en bezorgdheden, voelen ze zich serieus genomen en gehoord. Een project zoals het loopplankhuis is een nog onbekend concept. Wees daarom bereid om voldoende toelichting te geven, zodat organisaties een duidelijk en volledig beeld krijgen van het concept. In de forensische sector, zoals in veel andere, kunnen nieuwe initiatieven soms afschrikken omdat verandering soms onzekerheid meebrengt. Focus daarom op het opbouwen van een vertrouwensrelatie om drempels te helpen verlagen. Leg indien mogelijk de gemaakte afspraken vast in een samenwerkingsovereenkomst of intentieverklaring, zodat alles voor beide partijen duidelijk is.

Opvolging

De samenwerkingen kunnen op regelmatige basis geëvalueerd worden, bijvoorbeeld elke maand. In het begin mag dit zeker frequenter aangezien de opstart van een loopplankhuis met ‘trial and error’ kan gepaard gaan. Het is van groot belang om in contact te blijven gaan met partners en bij te sturen waar nodig, naarmate de samenwerking vordert zal dit ook vlotter verlopen. Blijven luisteren en in dialoog gaan is de boodschap om duurzame samenwerkingsverbanden aan te gaan en te behouden.

4. Praktische uitvoering

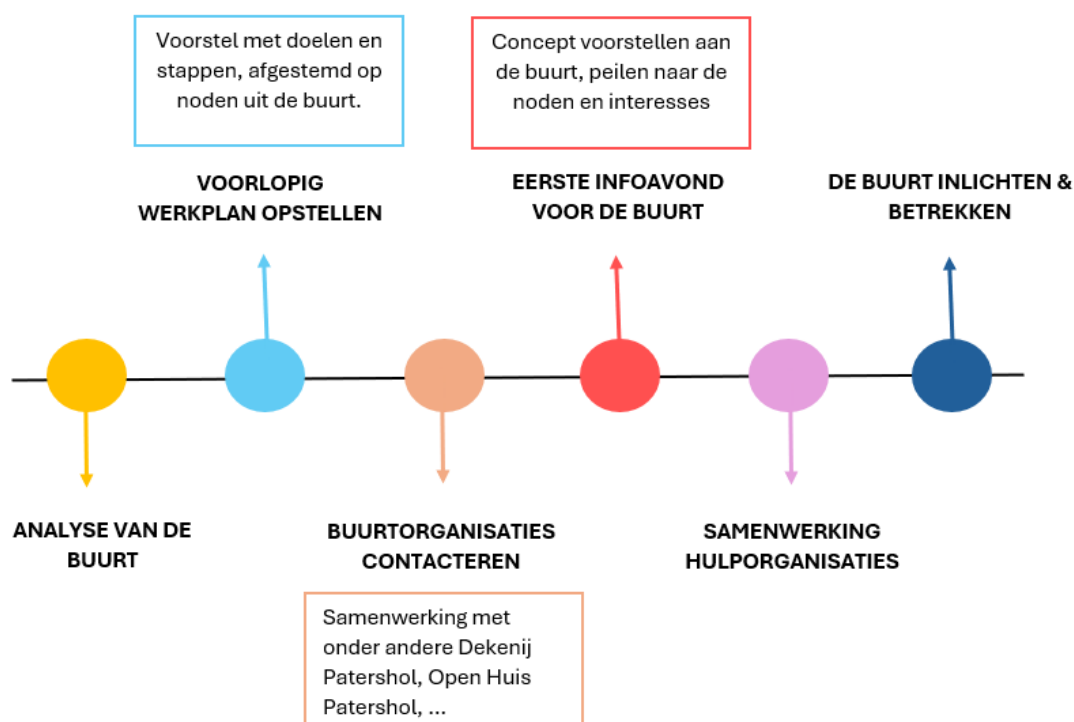
4.1 Opstellen van een voorlopig werkplan en tijdlijn

Het oprichten van een loopplankhuis start met een stevige basis en een doordacht stappenplan. Dit traject is opgebouwd in drie fasen en heeft als doel om, stap voor stap, verbinding te creëren tussen bewoners, organisaties en de buurt als geheel.

Fase 1 vormt de fundering van het project. In deze fase wordt de buurt verkend, de missie aangescherpt en wordt er actief contact gelegd met bewoners en samenwerkingspartners. Hieronder zie je een tijdlijn die deze eerste fase overzichtelijk in kaart brengt, met de belangrijkste stappen om de basis goed neer te zetten.

Fase 2 en 3 bouwen voort op deze fundamenteën. In fase 2 krijgt het project steeds meer vorm: de locatie wordt ingericht, het team wordt samengesteld en de betrokkenheid van de buurt wordt concreet en zichtbaar. Fase 3 richt zich op een warme en persoonlijke ontvangst van de bewoners, en op het verdiepen van de samenwerking met de buurt via gezamenlijke activiteiten en regelmatige evaluatiemomenten.

Het volledige stappenplan is erop gericht om een gedragen, duurzaam en inclusief buurtproject te realiseren waarin bewoners actief meedenken, bijdragen én zich thuis voelen.

Fase 1 – Fundament & Verbinding

Focus: Projectvisie, locatie bevestigen, buurt informeren & betrekken

- **Stap 1:**
 - Doelgroep en missie scherpstellen
- **Stap 2:**
 - Locatie bevestigen + omgevingsscan uitvoeren (buurtprofiel, eventuele gevoeligheden)
 - Voorlopig werkplan opstellen met doelen en stappen, afgestemd op noden uit de buurt
 - Eerste contact met wijkraad/ buurtplatform leggen
- **Stap 3:**
 - Inloopmoment of gesprek organiseren met direct omwonenden: uitleg concept, vragen beantwoorden
 - Buurtbewoners uitnodigen om mee te denken
- **Stap 4:**
 - Samenwerkingspartners vastleggen (zorg, gemeente, sociaal werk)
 - Eerste buurtbrief of nieuwsbrief verspreiden

Fase 2 – Samen Bouwen

Focus: Locatie klaarmaken, team opstarten, buurtparticipatie concretiseren

- **Stap 5-6:**
 - Locatie inrichten (eventueel samen met buurt, bijv. tuininrichting)
 - Bewonersprofiel + intakeproces opstellen
- **Stap 7:**
 - Tweede buurtmoment: rondleiding of open dag vóór opening
 - Ideeën ophalen voor samenwerking (denk aan: buurttuin, koffieochtend, buddyproject)
- **Stap 8:**
 - Personeel en vrijwilligers werven – ook uit de buurt waar mogelijk
 - Duidelijke contactpersoon voor buurtvragen aanstellen

Fase 3 – Warm Onthaal & Co-creatie

Focus: Bewoning, begeleiding, relatie met buurt verdiepen

- **Stap 9:**
 - Onthaalperiode voor de eerste bewoners van het loopplankhuis
- **Stap 10:**
 - Start buurtactiviteit: wekelijkse koffie in huis/ buurtwandeling/ burenlunch
 - Regelmatige buurtupdates via nieuwsbrief of appgroep
- **Stap 11:**
 - Evaluatiemoment met bewoners én burens: wat gaat goed, wat kan beter?
 - Inspiratieavond met andere initiatieven (sociale cohesie versterken)
- **Stap 12:**
 - Feestelijk buurtmoment of open huis
 - Jaarlijkse evaluatie + plannen voor uitbreiding samenwerking

4.2 Taakverdeling en verantwoordelijkheden

Voor een vlotte werking in het loopplankhuis is het belangrijk dat de rollen duidelijk verdeeld zijn:

- **Projectcoördinator:** houdt het overzicht over het hele proces en onderhoudt het contact met externe partners en organisaties. Deze persoon zorgt ervoor dat alle taken op elkaar afgestemd zijn en de planning wordt nageleefd.
- **Buurtambassadeurs:** zijn geëngageerde buurtbewoners die dienen als brugfiguren tussen het loopplankhuis en de buurt. Ze vangen vragen en bezorgdheden op, verspreiden correcte en transparante informatie en helpen bij het opbouwen van vertrouwen. Daarnaast stimuleren ze ontmoetingen en infomomenten. Ze worden ondersteund door een coördinator of verbindingsfiguur binnen het loopplankhuis.
- **Begeleiders/Maatschappelijk Werkers:** werken met de bewoners van het loopplankhuis. Ze bieden ondersteuning, begeleiding en helpen bij het aanpakken van persoonlijke en maatschappelijke uitdagingen die de bewoners ervaren.
- **De vrijwilligerscoördinator:** betreft mensen bij het project als vrijwilliger. Dat kunnen buurtbewoners zijn, maar ook anderen die geloven in het project, graag willen helpen of op zoek zijn naar zinvol engagement. Deze persoon zorgt voor het zoeken, begeleiden en ondersteunen van de vrijwilligers.
- **Logistiek Verantwoordelijke:** regelt de praktische zaken, zoals de inrichting van de ruimtes en de organisatie van benodigde materialen. Deze persoon zorgt ervoor dat alles op operationeel vlak soepel verloopt, van de ruimte-inrichting tot het beheer van de dagelijkse benodigdheden.

4.3 Indeling van het Caermersklooster

Uit een interview met de directeur van het detentiehuis in Kortrijk blijkt dat de bezoekersruimte een cruciale rol speelt; deze moet een warme en gezellige sfeer hebben, zodat bewoners hun familie en vrienden in alle comfort kunnen ontvangen. Daarnaast is het belangrijk dat de ruimte waar ze kunnen samenkomen voor bijvoorbeeld activiteiten voldoende groot is, zodat ook mensen van buitenaf, zoals buurtbewoners, actief kunnen deelnemen. De ruimte moet veelzijdig zijn, bijvoorbeeld een polyvalente zaal, een buitenruimte of een overdekte gaanderij, zodat de activiteiten in verschillende settings kunnen plaatsvinden.

De bewoners van het loopplankhuis worden in kleine leefgroepen verdeeld van maximaal 8 personen. Op die manier kan een betere ondersteuning op maat geboden worden. Mannen en vrouwen zouden ook in aparte leefgroepen verdeeld worden.

De studenten van de opleiding Interieurvormgeving aan het KASK en Conservatorium kregen de opdracht om ontwerpen te maken voor de inrichting van het loopplankhuis. Ze onderzoeken hoe de beschikbare ruimtes optimaal benut kunnen worden, met aandacht voor functionaliteit, beleving en creativiteit.

ZONERING

(Schets door Deblaere Elke – KASK Interieur en Vormgeving)

Ontmoetingsruimte

De ontmoetingsruimte kan een warme, uitnodigende plek worden waar bewoners kunnen samenkomen met familie, vrienden of buurtbewoners. Deze ontmoetingen kunnen plaatsvinden op verschillende plekken, zowel binnen in een gezellige praathoek als buiten op het terras of in de tuin. Een kleine horecazaak zoals een cafetaria of koffieplek zou hier deel van kunnen uitmaken, als een laagdrempelige manier om bezoekers te ontvangen en nieuwe contacten te leggen. Dit draagt bovendien bij als een waardevolle stap in het proces van hun re-integratie.

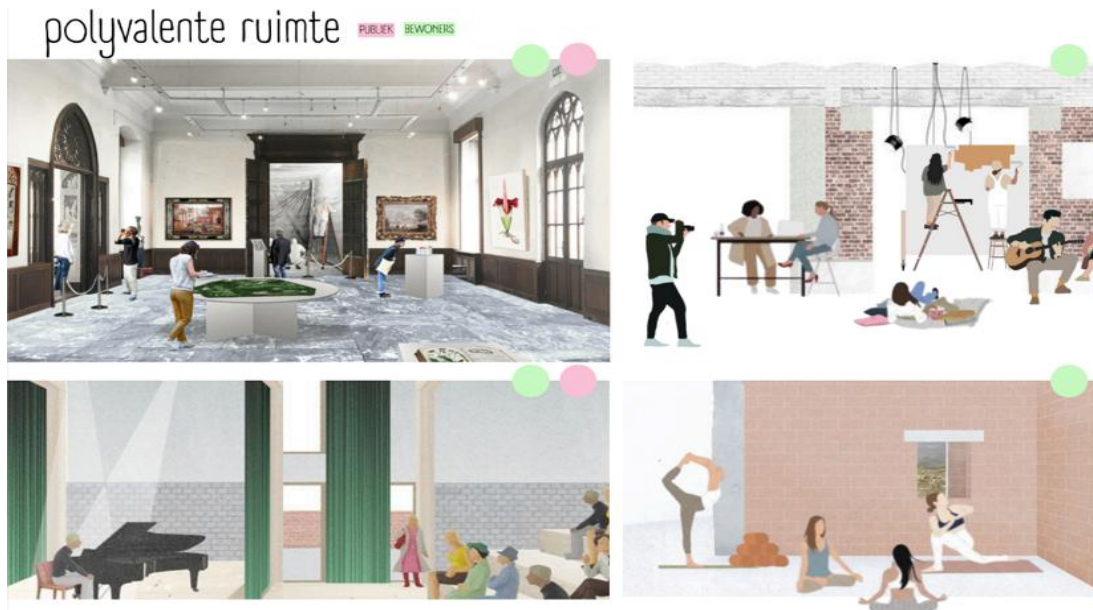
(Schets door: Verkinderen Astrid – KASK Interieur en Vormgeving)

(Schets door: Janssens Charlotte- KASK Interieur en Vormgeving)

Polyvalente ruimte en tuin

Deze ruimte is geschikt voor allerlei activiteiten en kan flexibel worden ingezet. Ze is ideaal om optredens of andere evenementen te organiseren, waarbij buurtbewoners en geïnteresseerden uitgenodigd kunnen worden. Op deze manier creëren we een verbinding tussen de bewoners van het loopplankhuis en de bredere samenleving. De tuin, het hart van het klooster, fungeert hier als het centrum van het loopplankhuis. Deze kan gebruikt worden voor een verscheidenheid aan activiteiten en om tot rust te komen.

(Schets door: Verkinderen Astrid – KASK Interieur en Vormgeving)

(Schets door: De Gelas Heather – KASK Interieur en Vormgeving)

Atelier en werkruimtes

Deze ruimte biedt bewoners de mogelijkheid om hun talenten en vaardigheden verder te ontwikkelen. Daarnaast kunnen ook vrijwilligers hier workshops of lessen geven. De werkateliers kunnen verschillende vormen aannemen, zoals ruimtes voor houtbewerking, schilderen, fotografie en meer. Hieronder zie je hoe zo'n creatieve werkplek eruit zou kunnen zien.

(Schetsen door: Verkinderen Astrid – KASK Interieur en Vormgeving)

Gemeenschappelijke keuken en zitruimte

Per leefgroep kan er een open keuken worden voorzien, die aansluit op de eetruimte. Deze ruimte biedt bewoners de mogelijkheid om samen te koken, te eten en in gesprek te gaan met elkaar. Dit bevordert niet alleen onderlinge verbondenheid, maar draagt ook bij aan een huiselijke sfeer. Bovendien helpt het bewoners om opnieuw aansluiting te vinden bij het dagelijkse leven en routine, wat bijdraagt aan hun gevoel van zelfredzaamheid en zelfstandigheid.

(Schets door: Verkinderen Astrid – KASK interieur en vormgeving)

(Schets door: Janssens Charlotte – KASK Interieur en Vormgeving)

Bibliotheek

Een waardevolle toevoeging aan het loopplankhuis lijkt ons het integreren van een bibliotheek. Dit idee hebben we opgepikt in het detentiehuis van Vorst, wat ons erg interessant leek om mee te nemen in ons conceptplan. Een bibliotheek biedt niet alleen bewoners toegang tot boeken en educatief materiaal, maar creëert ook verbinding met de buurt. Buurtbewoners kunnen er materialen ontlenen, wat de interactie en verbondenheid tussen het loopplankhuis en de lokale gemeenschap versterkt.

(Schets door: De Gelas Heather – KASK Interieur en Vormgeving)

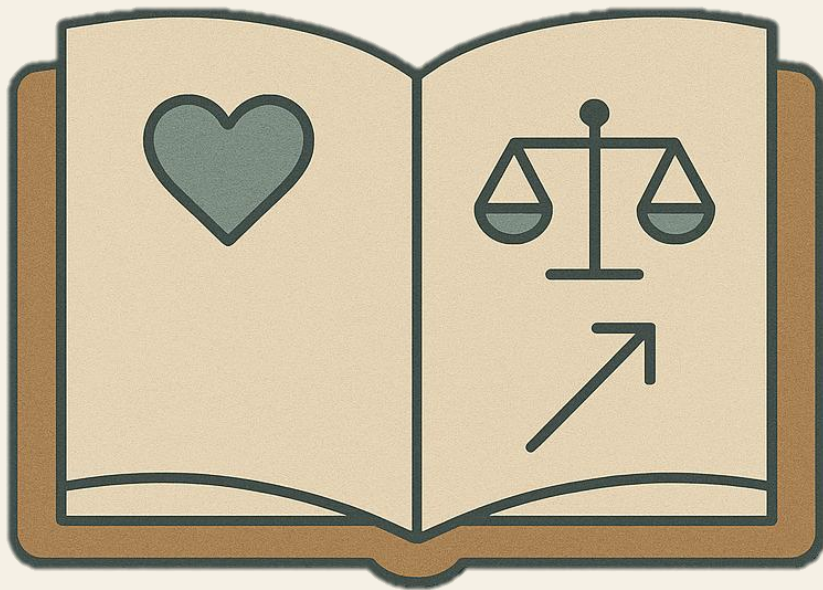
Slaap – en leefruimte

Hieronder een voorbeeld van hoe een slaap – en leefruimte er uit zou kunnen zien. Op deze schets slapen de bewoners per twee op een kamer, dit zou kunnen passen in een doorschuifstelsel waarbij ze later in het proces naar een individuele kamer overgaan. Uit een gesprek met bewoners van het detentiehuis van Kortrijk hoorden we dat ze moeite hadden met het vlak naast elkaar slapen, wat meer privacy zou hen deugd doen. In deze schets is daar rekening mee gehouden door een dynamische afscheiding te incorporeren in het design.

(Schets door: Janssens Charlotte – KASK Interieur en Vormgeving)

5. Theoretische modellen

5.1 Waarom raden wij dit aan?

Wij hebben ervoor gekozen om twee theoretische modellen te belichten die een meerwaarde (kunnen) bieden in de werking van een loopplankhuis, namelijk het Good Lives Model (GLM) en het Risk-Need-Responsivity (RNR) model. Deze modellen kwamen herhaaldelijk naar voren tijdens onze theoretische lessen en hun belang werd telkens benadrukt. In de forensische zorg worden ze bovendien steeds vaker gecombineerd, wat leidt tot een meer effectieve, humane en op maat afgestemde begeleiding. Het FPC in Antwerpen en in Gent alsook het psychiatrisch centrum Sint – Jan Baptist in Zelzate zijn voorbeelden van organisaties die gebruik maken van deze onderbouwde modellen binnen hun behandelprogramma's. Door de implementatie hiervan neemt de betrokkenheid van de patiënt toe en stijgt de kans op een succesvolle behandeling, waardoor het risico op recidive aanzienlijk vermindert. Deze modellen zorgen dat er plaats is voor 'shared risk - taking' en 'shared decision - making', wat zorgt voor meer patiënten participatie. Voor ons is het belangrijk om zich niet alleen te richten op probleemgedrag, maar ook te investeren in persoonlijke groei, zingeving en sociale integratie. Daarom kiezen we er bewust voor om deze modellen samen toe te passen, omdat ze perfect aansluiten bij onze herstelgerichte visie en elkaar aanvullen. Ze helpen ons om bewoners niet te reduceren tot hun verleden, maar hen te benaderen als mensen met mogelijkheden en potentieel. In justitiële context wordt er vaak naar deze manier van werken gegrepen. Het Good Lives Model wordt bijvoorbeeld toegepast in het detentiehuis van Kortrijk, waarbij uit gesprekken met betrokkenen blijkt dat het een positieve impact heeft op het ontwikkelen van vaardigheden. Deze 'Good Practices' tonen aan dat het model daadwerkelijk effect heeft. We raden het dan ook sterk aan om het gebruik ervan in de toekomst verder te zetten en te integreren in de werking van het loopplankhuis.

5.2 Het Good Lives Model

Het Good Lives Model of Offender Rehabilitation (GLM) is een opkomend theoretisch kader dat suggereert dat effectieve rehabilitatie interventies een dubbele focus moeten hebben: zowel het verbeteren van het welzijn van de dader als het verminderen van de recidiverisico (*Opgroeien*, 2024).

Volgens het Good Lives Model zijn er 11 menselijke basisbehoeften (Astore: flexibel werken in de GGz, 2021):

1. Leven: inclusief gezondheid en fysiek welbevinden
2. Kennis: hoe goed iemand zich geïnformeerd voelt over wat belangrijk voor hem is
3. (Goed) spelen: hobby's en vrijetijdsbesteding
4. (Goed) werken: inclusief zich competent voelen/ voelen dat je beter wordt
5. Zelfbeschikking: autonomie en richting kunnen bepalen
6. Innerlijke rust/ 'peace of mind': vrij zijn van emotionele onrust, pijn en stress
7. Verbondenheid: intieme, romantische en familiair relaties

8. Community: verbondenheid met een bredere sociale groep
9. Spiritualiteit: betekenis- en zingeving
10. Plezier: zich goed voelen in het hier-en-nu
11. Creativiteit: vrije en alternatieve zelfexpressie

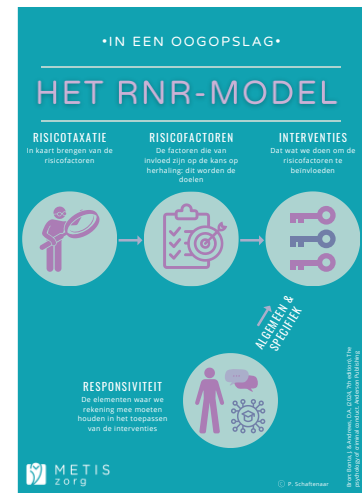
5.3 Het RNR – model

RNR staat voor Risk – Need – Responsivity – model van Andrews en Bonta (1990). Het model gaat ervan uit dat crimineel gedrag kan voorspeld worden. *Het model heeft 3 kernprincipes:*

Risk = risico, de intensiteit van de behandeling moet afgestemd worden op het risico op recidive.

Need = behoeften, de behandeling moet gericht zijn op criminele risicofactoren die écht bijdragen aan het probleemgedrag. Dit zijn dynamische factoren zoals antisociale opvattingen, middelengebruik, criminele vrienden, werkloosheid en problemen met impulscontrole.

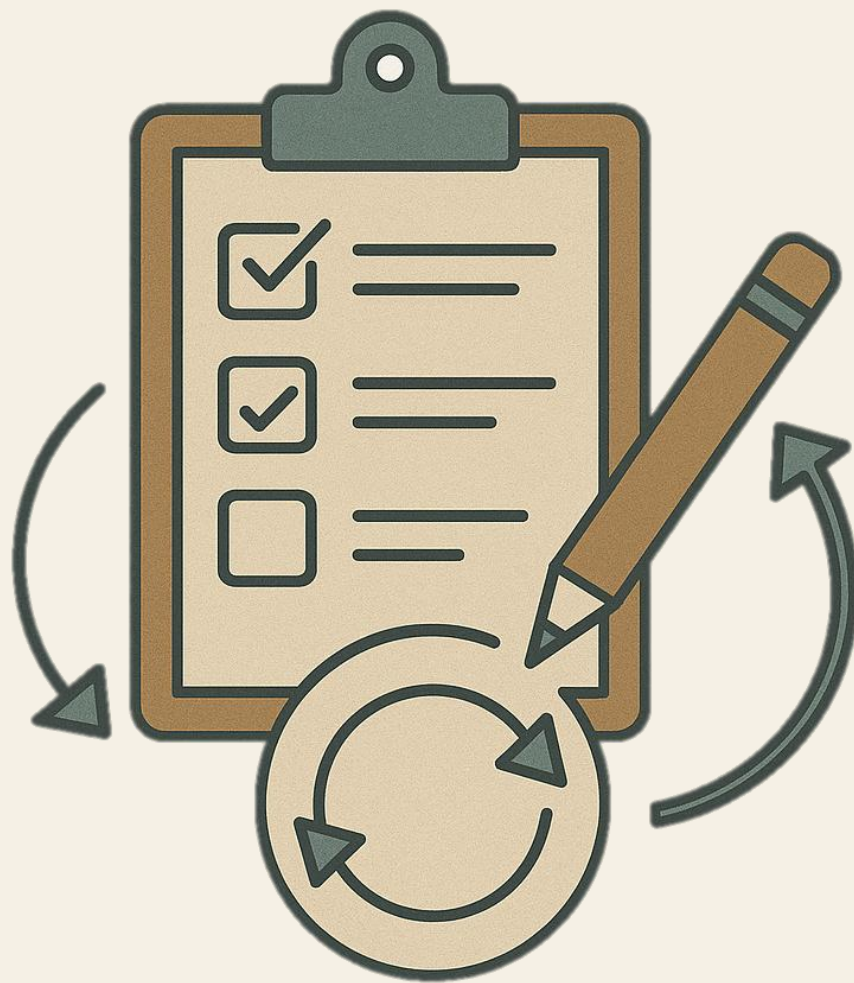
Responsivity = responsiviteit, de behandeling moet aansluiten bij leerbaarheid, motivatie, capaciteiten en stijl van de persoon. Daarbij moet er gebruik gemaakt worden van effectieve methoden, bijvoorbeeld cognitieve gedragstherapie. Het moet aansluiten bij iemands intelligentieniveau, taalniveau en leerstijl en het moet rekening houden met persoonlijke kenmerken, bijvoorbeeld ADHD, trauma, cultuur etc (*Het Integratief Begeleidingsmodel RNR/GLM*, n.d.)

5.4 Gebruik van de modellen in het loopplankhuis

Deze modellen kunnen richting geven aan de begeleiding in het loopplankhuis. Er kan gewerkt worden met een combinatie van beide modellen omdat ze elkaar aanvullen. Het RNR – model helpt om risico's op recidive in kaart te brengen, de begeleiding af te stemmen op individuele capaciteiten van de bewoners en om relevante behandeldoelen te bepalen. Het GLM – model creëert dan eerder een positief leefklimaat waarin men zich richt op het opbouwen van een betekenisvol leven. Er wordt aandacht besteed aan persoonlijke waarden, doelen en krachten van de bewoners. Door deze holistische benadering wordt het risico op terugval verlaagd en een duurzame manier van gedragsverandering wordt ondersteund.

6. Evaluatie en bijsturing

6.1 Meten van succes en waarborgen van continue betrokkenheid

Het succes van de betrokkenheid van bewoners, teamleden en de buurt wordt gemeten aan de hand van verschillende indicatoren. De mate van betrokkenheid van bewoners, teamleden en buurtbewoners wordt in kaart gebracht aan de hand van verschillende indicatoren. Zo wordt gekeken naar de mate van **actieve participatie**, waarbij bewoners, teamleden en buurtbewoners betrokken worden bij overleggen, meedenken over gezamenlijke beslissingen en input leveren. Dit kan gebeuren tijdens teamvergaderingen, buurtbijeenkomsten of via informele gesprekken. Daarnaast is de **samenwerkingsgraad** een belangrijk aspect: er wordt gestreefd naar open communicatie, vertrouwen en wederzijds respect binnen het team, tussen het team en bewoners, en met de buurt. Deze onderlinge samenwerking wordt gemeten door feedback van buurtbewoners over gezamenlijke activiteiten en initiatieven. Tot slot wordt ook de **betrokkenheid van de buurt**, wordt gekeken naar de mate waarin de buurt zich betrokken voelt bij de activiteiten en trajecten van bewoners. Bijvoorbeeld via buurtvergaderingen, gezamenlijke projecten of informele gesprekken over de veranderingen die zij ervaren.

Om inzicht te krijgen in de betrokkenheid en de impact van de activiteiten, wordt op verschillende manieren **kwalitatieve feedback** verzameld van bewoners, medewerkers en buurtbewoners. Dit gebeurt via gesprekken, observaties en enquêtes, en helpt om te bepalen waar sterke punten liggen en waar nog verbetering mogelijk is. Daarnaast wordt er gekeken naar de **voortgang op individuele doelen**. Bewoners tonen initiatief, maken stappen in hun persoonlijke ontwikkeling en geven aan zich gehoord en gesteund te voelen. Tegelijkertijd wordt ook gekeken naar hoe buurtbewoners het proces ervaren en wat de impact is op hun leefomgeving. Ter aanvulling worden regelmatig **tevredenheidsmetingen** uitgevoerd, zoals enquêtes, feedbackmomenten en bewonersvergaderingen, om de ervaringen en gevoelens van zowel bewoners als buurtbewoners systematisch in kaart te brengen.

De directeur van het detentiehuis in Kortrijk gaf aan dat bewoners zich het meest betrokken voelen wanneer:

- Ze inspraak hebben in hun dagprogramma of persoonlijk traject.
- Hun mening zichtbaar wordt meegenomen in beslissingen (bijvoorbeeld bij de inrichting van ruimtes of de invulling van activiteiten).
- Ze positieve erkenning krijgen voor hun inzet, hoe klein deze ook is.

Bijvoorbeeld: regelmatige multidisciplinaire gesprekken, waarbij maandelijks een overleg plaatsvindt tussen alle hoofdbegeleiders per team of leefgroep. Tijdens deze bijeenkomsten wordt belangrijke informatie gedeeld en wordt ook gekeken naar de input van bewoners. Dit draagt bij aan het creëren van een omgeving waarin de mening van bewoners zichtbaar wordt meegenomen in beslissingen, zoals bij de inrichting van ruimtes of de invulling van activiteiten. Op deze manier wordt de betrokkenheid van bewoners versterkt.

Om **continue betrokkenheid** te waarborgen, zijn de volgende elementen essentieel. Een laagdrempelige aanpak waarbij bewoners en buurtbewoners hun ideeën en bezorgdheden kunnen delen via verschillende kanalen, zoals een ideeën box, open spreekmomenten of buurtvergaderingen. Het is belangrijk om een **motiverende sfeer** te behouden waarbij talenten gestimuleerd worden en fouten gezien als leermomenten. Deze zaken dragen bij aan een positieve en actieve betrokkenheid. Het **team** zelf toont ook betrokkenheid, openheid en samenwerking zowel binnen als buiten het loopplankhuis. De medewerkers zijn een voorbeeld voor bewoners en buurtbewoners in hoe zij met elkaar omgaan.

Door al deze aspecten te integreren, wordt een omgeving gecreëerd waarin zowel bewoners als de buurt zich gewaardeerd, gehoord en betrokken voelen. Dit versterkt niet alleen de samenwerking binnen het loopplankhuis, maar ook de band tussen het loopplankhuis en de bredere gemeenschap, wat bijdraagt aan een warme, open en ondersteunende buurt.

6.2 Welke feedbackmomenten plan je in?

Om structureel te kunnen evalueren en bijsturen, worden verschillende feedbackmomenten gepland:

- **Wekelijkse teamreflectie:** korte bijeenkomsten waarin het team casussen bespreekt, knelpunten signaleert en successen deelt.
- **Maandelijks bewonersbijeenkomst:** bewoners kunnen hier ideeën, zorgen of feedback delen over het leefklimaat, activiteiten of begeleiding.
- **Individuele voortgangsgesprekken:** tweemaandelijks met elke jongere, met aandacht voor doelen, welbevinden en betrokkenheid.
- **Kwartaalbijeenkomst met externen** (zoals gemeente of partners): om samen te kijken naar resultaten, signalen van buitenaf en mogelijke bijsturing.

6.3 Veiligheid en betrokkenheid

Veiligheid is een essentiële voorwaarde voor betrokkenheid. Zonder een gevoel van veiligheid (fysiek en emotioneel), is echte participatie niet mogelijk.

- **Psychologische veiligheid:** bewoners mogen zichzelf zijn, zonder angst voor afwijzing of sancties.
- **Heldere grenzen:** duidelijke regels, voorspelbare reacties van het team en consequente handhaving zorgen voor rust.
- **Vertrouwenspersonen:** bewoners weten bij wie ze terechtkunnen met zorgen of vragen.
- **Signaleren en reageren:** het team is alert op signalen van terugtrekking, spanning of onveiligheid en grijpt tijdig in.
- **Buurtveiligheid:** samenwerking met de buurt is van belang, zodat bewoners /buurtbewoners zich veilig voelen in de omgeving buiten het loopplankhuis en de buurt positief betrokken is bij het re-integratieproces.

6.4 Conclusie

Evaluatie en bijsturing zijn onmisbaar in een goed functionerend detentieklimaat. Een loopplankhuis streeft naar een systematische en mensgerichte aanpak waarin jongvolwassenen eigenaarschap, veiligheid en perspectief ervaren.

Een cyclisch systeem van observatie, feedback en bijsturing vormt de basis voor duurzaam herstelgedrag en succesvolle maatschappelijke re-integratie. Daarbij is ook de buurt een belangrijke partner. Door in te zetten op verbinding met de omgeving, wederzijds begrip en samenwerking met lokale actoren, wordt de brug naar de samenleving versterkt. Zo ontstaat een netwerk van steun, waarin jongvolwassenen niet alleen leren meedoen, maar ook écht meetellen binnen én buiten de muren van het loopplankhuis.

Afsluiter

Dit conceptplan is het resultaat van een jaar vol gedreven inzet, verkennen en openstaan voor nieuwe inzichten. We doken in een complexe thematiek die ons uitdaagde om verder te denken dan de theorie uit onze opleiding. Door gesprekken met experts, ervaringsdeskundigen, buurtbewoners en organisaties ontdekten we hoe belangrijk het is om re-integratie niet als een geïsoleerd proces te zien, maar als iets dat gedragen wordt door de samenleving, met de buurt als sleutelpartner.

We hopen dat dit plan niet alleen inspiratie biedt, maar ook een concreet startpunt kan zijn voor iedereen die werk wil maken van een loopplankhuis in Gent of daarbuiten. Of je nu een beleidsmaker bent, een buurtbewoner, een professional of gewoon iemand met een hart voor mensen: jouw betrokkenheid kan het verschil maken.

Bedankt om de tijd te nemen om ons werk te lezen. Hopelijk plant het een zaadje dat uitgroeit tot een project dat kansen biedt, deuren opent en levens opnieuw richting geeft.

Bronnen

- Astare: flexibel werken in de GGz. (2021, 5 juli). *Good lives model* | Astare. Astare.
<https://www.astare.nl/handboek-items/good-lives-model/>
- Council of Europe. (2020). *European Prison Rules* (Revised ed.). Council of Europe Publishing.
<https://www.coe.int/en/web/prison/european-prison-rules>
- Het integratief begeleidingsmodel RNR/GLM. (n.d.).
<https://www.jeugdhulp.be/leermodule/forensisch-orthopedagogisch-werken-in-gedeelde-trajecten-het-integratief-begeleidingsmodel/scormcontent/index.html#/>
- Inspectie Justitie en Veiligheid. (2022). *Re-integratie tijdens detentie: Verkenning naar de praktijk van re-integratie in Nederlandse penitentiaire inrichtingen*. Inspectie Justitie en Veiligheid.
<https://www.inspectie-jenv.nl>
- Kenniscentrum WWZ. (2017). *Buurtgerichte zorg en ondersteuning: Handvatten voor praktijk en beleid*. Kenniscentrum Welzijn, Wonen, Zorg. <https://www.kenniscentrumwwz.be>
- Koninklijke Dekenij Patershol vzw. (z.d.). Home. Geraadpleegd op 14 april 2025, van <https://www.dekenijpatershol.be/>
- Metis Zorg. (2024, January 4). *Metis Zorg - Scholing, Onderzoek en Interim in (forensische) ggz*.
<https://metiszorg.nl/>
- Nws, V. (2019, 9 september). Mechelen krijgt eerste transitiehuis van België: “We bereiden gevangenen voor op leven na de gevangenis” | VRT NWS: nieuws. *VRTNWS*.
<https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2019/09/09/mechelen-krijgt-eerste-transitiehuis-van-belgie/>
- Nws, V. (2024, 25 juni). Ex-gevangenen over verblijf in transitiehuis: “Als dier vrijgelaten uit gevangenis, dankzij deze plek weer mens geworden” | VRT NWS: nieuws. *VRTNWS*.
<https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2024/06/17/transitiehuis-in-leuven-gaat-van-start/>
- Oost, T. (2024, 6 februari). Transitiehuis in Gentbrugge: “Wij zetten in op familie. Mensen kunnen wekelijks naar hun familie gaan en kunnen alle dagen werken” *TV OOST*.
<https://www.tvooost.be/nieuws/transitiehuis-in-gentbrugge-wij-zetten-in-op-familie-mensen-kunnen-wekelijks-naarhun-familie-gaan-en-kunnen-alle-dagen-werken-164432>
- Opgroeien.be. (z.j.). *Onderzoeksrapport jeugddelinquentie en rehabilitatie: Onderzoek naar het Good Lives Model*. <https://www.opgroeien.be/kennis/toolbox/onderzoeksrapport-jeugddelinquentie-enrehabilitatie-onderzoek-naar-het-good-lives-model>
- RESCALED. (2025, April 17). *Home - RESCALED*. <https://www.rescaled.org/>
- Sandra. (2024, 7 maart). *Goede uitstroomresultaten door gezamenlijke inspanningen en innovatief beleid*. Forensische Psychiatriische Centra.
<https://www.fpcnv.be/nieuws/gezamenlijke-inspanningen-en-innovatief-beleid-voor-de->

behandeling-van-forensisch-psychiatrische-patienten-leiden-tot-goede-
uitstroomresultaten/

Sillis, M. (2022, 11 februari). *Op bezoek in het transitiehuis: 'Hoe leger het hier is, hoe beter'* Sociaal.Net. <https://sociaal.net/verhaal/op-bezoek-in-het-transitiehuis/>

Stad Gent. (z.d.). Open Huis Pratershol. Geraadpleegd op 14 april 2025, van <https://stad.gent/nl/openingsuren-adressen/open-huis-pratershol>

Stap voor stap naar samenwerking. (n.d.). De Ambrassade. <https://ambrassade.be/nl/toolbox-diversiteit/samenwerken/stap-voor-stap-naar-samenwerking>

Tribune, V. (2021, 21 januari). *'Het eerste transitiehuis in België is een goede, maar slechts eerste stap in de juiste richting'* Knack. <https://www.knack.be/nieuws/het-eerste-transitiehuis-in-belgie-is-een-goede-maar-slechts-eerste-stap-in-de-juiste-richting/>

Van Ginneken, E., & Hayes, D. (2017). Just (not) coping: Control strategies and mental well-being of prisoners. *Criminology & Criminal Justice*, 17(3), 265–281. <https://doi.org/10.1177/1748895816660810>